

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Våldet finns i samhället, på gatan, i familjen”

Om olika verksamheters arbete för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor i
Nicaragua

Socionomprogrammet

C-uppsats VT 2009

Författare: Stina Hansson

Handledare: Ulla-Carin Hedin

Förord

Först av allt vill jag rikta ett stort tack till mina informanter i Nicaragua för att de tog sig tid och berättade om sitt arbete och för deras vänliga bemötande. Att se deras engagemang ger hopp. Jag vill också tacka Mats Palmgren för hjälp i Nicaragua och innan. Min handledare Ulla-Carin Hedin som tog sig an mig och gav mig hjälp och stöd under vägens gång. Ett stort tack även till Johan, för ovärderlig hjälp under intervjuerna och med översättningarna.

Abstract

Titel: "Våldet finns i samhället, på gatan, i familjen" Om olika verksamheters arbete för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor i Nicaragua.

Författare: Stina Hansson

Nyckelord: Mäns våld mot kvinnor, verksamheter, feminism, Nicaragua

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur arbetet i Nicaragua bedrivs för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor, samt vilka förutsättningar detta arbete har i landet. Syftet bröts ner i följande frågeställningar:

Hur arbetar kvinnoorganisationer respektive familjevårdsenheter i Nicaragua med att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor?

Finns det andra viktiga aktörer i samhället som arbetar med att förebygga mäns våld mot kvinnor, vilka är de och hur arbetar de?

Hur ser förutsättningarna i Nicaragua ut för verksamheter att arbeta för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor?

Studien baseras på totalt sex intervjuer samt ett kortare samtal. De verksamheter som deltagit i studien är tre kvinnoorganisationer, en familjevårdsenhet, en mansorganisation, ett kvinnoboende samt ett nätverk bestående av kvinnoorganisationer och enskilda kvinnor.

Mäns våld mot kvinnor i Nicaragua är ett stort problem i samhället och arbetet som bedrivs för att förhindra och förebygga våldet är omfattande. Studien har visat på att samtliga verksamheter bedriver preventivt arbete, till exempel genom informationskampanjer och utbildning. Kvinnoorganisationerna erbjuder kvinnor som blivit utsatta för våld juridisk hjälp samt psykologiskt stöd. Nätverket består av ca 100 olika kvinnoorganisationer som på en nationell nivå arbetar för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor, bland annat genom politiska påtryckningar. Mansorganisationen är en organisation bestående av män som arbetar med män för att förändra deras syn på kvinnan och på vad som är manligt och kvinnligt. Familjevårdsenheterna är speciella enheter för kvinnor och barn lokaliserade på polisstationer runt om i landet. På dessa arbetar socialarbetare, poliser och psykologer. Familjevårdsenheterna är ett viktigt initiativ till att förhindra mäns våld mot kvinnor och är ett konkret åtagande från statens sida att ta sig an problemet. Familjevårdsenheten är den enda verksamhet i denna studie som är statligt finansierad och var också den enda verksamhet som uppgav att det inte fanns några hinder i samhället för deras arbete. Kvinnoorganisationerna, Mansorganisationen samt Nätverket tog upp förbudet mot terapeutisk abort som ett hinder för deras arbete och menade att detta var ett tecken på att staten är emot en frigörelse av kvinnan. Nätverket samt vissa organisationer nämnde att flera kvinnor aktiva i kvinnorörelsen står åtalade på oklara grunder vilket de såg som ett ytterligare tecken på att staten motarbetade dem. Trots stora hinder i samhället för att bedriva sitt arbete förmedlade samtliga verksamheter ett hopp om ett samhälle utan mäns våld mot kvinnor och en vilja att arbeta för att nå dit.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Introduktion.....	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte och frågeställningar	2
1.3	Avgränsningar.....	2
1.4	Begrepp och definitioner.....	3
1.4.1	Mäns våld mot kvinnor.....	3
1.4.2	Prevention.....	4
1.4.3	Intervention.....	5
2	Nicaragua	6
2.1	Kort fakta om Nicaragua.....	6
2.2	Nicaragua, en tillbakablick, med fokus på kvinnan	6
3	Tidigare forskning.....	8
3.1	Mäns våld mot kvinnor- en översikt	8
3.2	Våld mot kvinnor i Nicaragua.....	9
3.3	Forskning och kunskap kring arbetsmetoder i att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor	10
4	Teoretiska perspektiv.....	14
4.1	Olika perspektiv till mäns våld mot kvinnor.....	14
4.2	Feminism	14
4.2.1	Feministiskt perspektiv på mäns våld mot kvinnor	15
4.2.2	Patriarkat och genussystem	15
4.2.3	Kopplingen mellan objektifiering, sexualitet och våld.....	16
4.3	Att stanna eller gå?	17
4.4	Samhällsarbete	17
4.4.1	Begreppet samhällsarbete och Community work och community	17
4.4.2	Community action	18
4.4.3	Feminism och Community action.....	19
4.5	Pedagogik för förtryckta	20

5	Metod.....	21
5.1	<i>Litteratursökning och val av metod.....</i>	21
5.2	<i>Urval</i>	21
5.3	<i>Intervjuguiden och genomförande av intervjuerna</i>	22
5.4	<i>Forskningsetiska övervägande.....</i>	23
5.5	<i>Förförståelse</i>	24
5.6	<i>Analys.....</i>	25
5.7	<i>Validitet och reliabilitet</i>	25
5.7.1	<i>Validitet</i>	26
5.7.2	<i>Reliabilitet</i>	26
5.7.3	<i>Generaliserbarhet.....</i>	27
5.7.4	<i>Metodsvårigheter samt metoddiskussion.....</i>	27
6	Resultat och analys.....	28
6.1	<i>Kort presentation av verksamheterna</i>	28
6.2	<i>Lagstiftning som reglerar mäns våld mot kvinnor i Nicaragua</i>	30
6.3	<i>Verksamheternas definition av våld</i>	30
6.4	<i>Mäns våld mot kvinnor i Nicaragua.....</i>	32
6.4.1	<i>Rättsystemet i Nicaragua</i>	33
6.5	<i>Verksamheternas arbete.....</i>	35
6.5.1	<i>Hur förklaras och förstås mäns våld mot kvinnor</i>	35
6.5.2	<i>Preventivt arbete.....</i>	36
6.5.3	<i>Olika former av interventioner</i>	38
6.5.4	<i>Att arbeta med män.....</i>	39
6.5.5	<i>Att stanna i relationen eller att bryta upp.....</i>	40
6.5.6	<i>Samarbete med andra verksamheter</i>	41
6.5.7	<i>Effektivaste och bästa sättet att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor.....</i>	42
6.6	<i>Hinder i samhället som försvårar och förhindrar arbetet.....</i>	42
6.7	<i>Ett samhälle utan våld mot kvinnor- en utopi?</i>	44
7	Avslutande diskussion.....	46
	Referenslista.....	49
	Bilaga 1.....	52
	Bilaga 2.....	53

1 Introduktion

I detta kapitel kommer en bakgrund till ämnet för studien att ges. Här kommer även studiens syfte, frågeställningar, begrepp och definitioner samt avgränsningar att presenteras.

1.1 Bakgrund

I århundrade har kvinnor runt om i världen haft en marginaliserad position i samhället i förhållande till män. I den andra vågens feminism på 1970-, 80- och 90- talen organiserade sig kvinnor från olika kulturer, religioner och geografiska områden för att kräva sina rättigheter och förbättra kvinnors livssituation. Världsomspännande kvinnokonferenser hölls på olika platser i världen med stöd av FN. En milstolpe för kvinnorörelsens kamp var "*Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women*" (CEDAW) som godkändes 1979. I den andra vågen av feminism har mäns våld mot kvinnor varit en viktig fråga. Steg har tagits mot ett jämlikare samhälle runt omkring i världen men framgångarna har inte varit tillräckliga och har inte heller implementerats jämnt av alla länder. Det förekommer fortfarande grundläggande skillnader mellan män och kvinnor. Dessa skillnader är vanligen uttryckta i feminisering av fattigdom, genusbaserat våld och begränsningar i självbestämmande när det gäller sexuella och reproduktiva rättigheter. (Vallanders, 2005)

Världshälsoorganisationen (WHO) uppskattar, i en rapport från 2005, att minst var femte kvinna i världen kommer att utsättas för någon form av våld under sin livstid. WHO fastställer att mäns våld mot kvinnor är något som förekommer i alla länder, på alla nivåer i samhället och i alla kulturer. Våld mot kvinnor påverkar kvinnors möjlighet att delta i arbetslivet, utbilda sig, utveckla personliga relationer och tillgodogöra sig de mänskliga rättigheterna. Inte alla kvinnor utsätts för våld, men rädslan för- och hot om våld är något som de flesta kvinnor har gemensamt. Denna rädsla för- och hot om våld påverkar kvinnors tankar och handlingar på alla nivåer, från privata relationer i hemmet till deltagande i offentliga politiska aktiviteter. (Pickup et al., 2001) Enligt Maria Wendt Höjer (2002) är mäns våld mot kvinnor i första hand ett demokratiproblem, då våld och rädslan för våld begränsar kvinnors livsutrymme och handlingsmöjligheter och hindrar dem från ett jämlikt deltagande i samhällslivet.

Under de senaste tjugo åren har problemet uppmärksamats allt mer. Ellsberg (2000) skriver att mäns våld mot kvinnor i nära relationer, i ett flertal länder runt om i världen, har gått från att betraktas som ett privat problem, som bara drabbar några få kvinnor, till att betraktas som ett stort socialt problem där staten har rätten och skyldigheten att ingripa. Detta menar Ellsberg är resultatet av åratals arbete bland kvinnoorganisationer på gräsrotsnivå runt om i världen.

I Nicaragua har våld mot kvinnor blivit uppmärksammat som ett socialt problem de senaste åren. Alla år med krig i Nicaragua, som involverat nästan hela befolkningen på ett eller annat sätt, är något som Ellsberg (2000) tar upp som en bidragande orsak till en generellt högre tolerans för användandet av våld i konfliktlösning. I Utrikesdepartementets landsrapport från 2007 står att övergrepp mot barn och kvinnor i Nicaragua har ökat oroväckande de senaste åren. Även HIV/AIDS har de senaste åren ökat markant i Nicaragua och ökningen är störst bland kvinnor. Det könsbaserade våldet tros vara ett skäl till detta. (Utrikesdepartementet, 2007). I början av 1990-talet startade den första polisstationen för kvinnor och barn (comisarias de la mujer y la Ninez), med syfte att göra rättssystemet mer tillgängligt för kvinnor. Detta var ett stort och viktigt initiativ till att bekämpa mäns våld mot kvinnor i Nicaragua. På 90-talet ökade även antalet kvinnoorganisationer och alternativa hälsocenter som arbetade för kvinnors rättigheter. I dag finns det kvinnohus i nästan varje större stad som erbjuder kvinnor sjukvård samt psykologiskt- och juridiskt stöd. (Ellsberg, 2000)

Kvinnor i Nicaragua har under en lång tid kämpat för sina rättigheter; för rätten att leva utan våld, utan sexuella övergrepp och för rätten att delta i samhällslivet på jämlika villkor. De

första åren under revolutionen skedde många framsteg i riktning mot ett jämställt samhälle. På senare år har det skett en tillbakagång när det gäller kvinnans frigörelse, ett tydligt tecken på detta är införandet av totalt abortförbud 2006.

Den här uppsatsen är ett försök till att kartlägga en del av det viktiga arbete som kvinnor och män bedriver i Nicaragua för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor. Detta arbete är oerhört viktigt för alla de kvinnor vars livsutrymme blir begränsat på grund av våld, för alla kvinnor vars livsutrymme blir begränsat på grund av en rädsla för våld, för landets utveckling, för demokratiutveckling och för fattigdomsbekämpning.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur arbetet i Nicaragua bedrivs för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor, samt vilka förutsättningar detta arbete har i landet. Det finns mycket tidigare forskning och information kring mäns våld mot kvinnor men forskning och information kring hur arbetet bedrivs i Nicaragua är begränsad. Studien kommer därför att ha formen av en explorativ undersökning. Detta innebär att frågeställningarna kommer att vara öppna och breda med syfte att utan tidigare förkunskap få reda på så mycket som möjligt (Kvale, 1997). Med hjälp av mer kunskap inom detta område är en förhoppning att denna studie kan ligga till grund för vidare forskning kring arbetet med denna problematik i Nicaragua. En förhoppning är också att olika aktörer som arbetar med mäns våld mot kvinnor i Sverige kan få nytta av kunskap kring det arbete som bedrivs i Nicaragua.

Studien utgår från följande frågeställningar:

Hur arbetar kvinnoorganisationer respektive familjevårdsenheter i Nicaragua med att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor?

Finns det andra viktiga aktörer i samhället som arbetar med att förebygga mäns våld mot kvinnor, vilka är de och hur arbetar de?

Hur ser förutsättningarna i Nicaragua ut för verksamheter/aktörer att arbeta för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor?

1.3 Avgränsningar

Denna studie kommer endast täcka in en liten del av allt det viktiga arbete som utförs av kvinnor och män i Nicaragua för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor. Detta på grund av att aktörerna som arbetar med problematiken i Nicaragua är många, deras arbete är omfattande och tiden jag har till förfogande är begränsad.

Denna studie kommer inte att lyfta in det arbete som bedrivs för att förhindra och förebygga våld mot barn (här används barnkonventionens definition av barn, det vill säga de under 18 år), som också i hög utsträckning förekommer i Nicaragua. Detta skulle dock kunna vara av intresse för syftet med min studie då tidigare studier har visat att barn som själva blivit utsatta för våld har en större tendens att själva bruka våld när de bli äldre.(Nordborg, Brottsoffermyndigheten). Att arbeta för att förebygga och förhindra våld mot barn kan därför indirekt ses som ett led i arbetet med att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor.

En geografisk begränsning har skett då tiden inte tillät att besöka fler än fyra olika städer i Nicaragua. Några av de organisationer som intervjuats finns på olika platser i landet. De flesta kvinnoorganisationer tycks vara centrerade kring de större städerna och i den västra delen av landet. Kvinnoorganisationer i den östra delen av landet, längs med Atlantkusten, är få. Dock

finns det några familjevåldsenheter där, vilka hade varit intressant att intervjua för att se om det är någon skillnad i hur de arbetar. Enligt många av dem jag har pratat med ses Atlantkusten som ett annat land med stora skillnader från resten av Nicaragua. Här bor stora delar av ursprungsbefolkningar och vissa byar använder sig fortfarande av ett rättssystem bestående av ett bylag med en byäldste som agerar som domare. (Utrikesdepartementet, 2007) Att undersöka närmare vad detta innebär för kvinnorna som utsätts för brott i dessa områden skulle vara mycket intressant.

Denna studie täcker endast in det arbete som yrkeskategorier representerade på kvinnoorganisationer samt socialarbetare på familjevåldsenheterna utför för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor. Till exempel kommer studien inte närmare gå in på hur polisen arbetar med denna fråga och inte heller hur sjukvården bemöter problemet. Tiden tillät inte heller att intervjua flera olika personer från varje verksamhet vilket resulterat i att en person får representera hela sin verksamhet.

Jag har valt att fokusera på hur arbetet med mäns våld mot kvinnor överlag bedrivs och inte begränsat mig till att endast fokusera på mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Detta på grund av att det i Nicaragua är vanligt att flera familjer lever tillsammans och det förekommer att en kvinna utsätts för våld av t.ex. sin svärfar, sin systers man eller sin egen pappa. Många av informanterna har pratat om hur de arbetar generellt med våld mot kvinnor. I de fall då informanterna har pratat om arbetsmetoder, och tydliggjort inom vilka relationer våldet förekommer, har detta skrivits ut i resultaten.

1.4 Begrepp och definitioner

1.4.1 Mäns våld mot kvinnor

I litteratur och tidigare forskning används en rad olika begrepp och definitioner för mäns våld mot kvinnor. En vanlig definition som används i senare studier (se till exempel Enander, 2008 och Vallanders, 2005) är den definition som finns i FN's deklaration om våld mot kvinnor från 1993 (Declaration on the elimination of violence against women). Enligt denna definition är mäns våld mot kvinnor följande:

(...) the term violence against women means any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivations of liberty, whether occurring in public or private life.(UN, 1993, A/RES/48/104)

Denna definition inkluderar våld mot kvinnor inom familjen såväl som i den offentliga arenan. Syftet med denna studie är att undersöka hur olika aktörer förebygger och förhindrar mäns våld mot kvinnor, vilket innebär arbetet som sker både på strukturell och individuell nivå och innefattar våld som utspelar sig i den privata och den offentliga sfären.

Jeff Hearn (1998) skriver att den vanligaste platsen för våld mot kvinnor är i hemmet där förövaren i de allra flesta fallen är en man som har någon slags relation till kvinnan. Hearn använder sig av begreppet *mäns våld mot en känd kvinna* (men's violence to a known women). En känd kvinna kan vara fru, flickvän, tidigare partner, andra släktingar, vänner och grannar. Det är detta våld som de flesta informanter i denna studie pratat om, och som de oftast benämnt som "domestic violence" eller "intrafamiljärt våld".

Domestic violence är ett begrepp som är vida använt inom internationell forskning. Enligt Ellsberg (2000) används inte detta begrepp konsekvent, i vissa delar av världen syftar begreppet på våld mot kvinnor av en tidigare eller nuvarande partner. I andra delar av världen, såsom Latinamerika, syftar det på allt våld som utspelar sig i hemmet. Den senare syftningen

synliggör inte vem förövaren är och inte heller mot vem våldet riktar sig. Trots denna kritik har begreppet använts under intervjuerna då detta har varit ett vedertaget begrepp och ett annat har varit svårt att finna på svenska.

Vad som definieras som våld går också att finna i FN's deklaration:

Violence against women shall be understood to encompass, but not be limited to, the following:

(a) Physical, sexual and psychological violence occurring in the family, including battering, sexual abuse of female children in the household, dowry-related violence, marital rape, female genital mutilation and other traditional practices harmful to women, non-spousal violence and violence related to exploitation;

(b) Physical, sexual and psychological violence occurring within the general community, including rape, sexual abuse, sexual harassment and intimidation at work, in educational institutions and elsewhere, trafficking in women and forced prostitution;

(c) Physical, sexual and psychological violence perpetrated or condoned by the State, wherever it occurs. (UN, 1993, A/RES/48/104)

Våld innefattar här men begränsas inte till att vara; fysiskt, sexuellt och psykologiskt våld som inträffar i familj, samhället och som utförs eller är tolererad av staten.

Detta har kommit att bli en vanlig indelning när det gäller vad som skall betecknas som våld. Det råder dock diskussioner kring fördelar och nackdelar med en bred definition av våld. En nackdel är att den riskerar att innefatta allt och på så sätt bli intetsägande. Enander (2008) menar att ett argument för att använda en bred definition av våld är för att belysa att våldet är multidimensionellt, en snävare definition riskerar att leda till att problemets helhet går förlorad.

1.4.2 Prevention

Prevention innebär att rikta sig mot ett fenomen innan det har blivit ett problem. Prevention kan delas in i tre kategorier: primär, sekundär och tertiär. Primär prevention innebär att sätta in åtgärder riktade till alla i ett samhälle eller social grupp. Ett exempel på primär prevention är att vaccinera alla barn mot till exempel polio för att försäkra att sjukdomen inte bryter ut. Sekundär prevention innebär att identifiera en högriskgrupp av befolkningen och ge extra insatser till just denna grupp. Även här ges service innan problemen bryter ut. Tertiär prevention riktar sig till personer som redan har det identifierade problemet och försöker förhindra framtida förekomster eller återfall. Tertiär prevention är detsamma som intervention. Det finns dock ingen skarp gräns mellan dessa tre kategorier. (Jasinski och Williams 1998)

Att förebygga våld i nära relationer innebär att arbeta med icke våldsamma individer för att hjälpa dem att förbli icke våldsamma. Ibland har individerna redan en partner men ibland är insatserna riktade mot människor innan de inleder en relation. Vissa förebyggande program fokuserar på riskfaktorer, som att öka människors medvetenhet kring konsekvenser av våld och försöka förändra attityder som accepterar eller främjar våld. Andra program kan fokusera på skyddsfaktorer, som att ge information om sunda förhållanden till studenter och att lära par ickevåldsamma sätt att lösa konflikter. (Jasinski och Williams, 1998)

1.4.3 Intervention

Intervention innebär att försöka eliminera eller att förbättra ett existerande problem och att försöka stoppa framtida förekomst och återfall. När det gäller våld i när relationer innebär detta vanligtvis att hjälpa människor att leva ett säkert liv fritt från våld. Liksom i det preventiva arbetet kan interventioner rikta sig mot att minska riskfaktorer eller till att öka skyddsfaktorer. (Jasinski och Williams, 1998)

2 Nicaragua

För att förstå i vilken kontext arbetet för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor sker har jag här valt att redovisa nutida fakta om Nicaragua samt en kort redogörelse för Nicaraguas historia de senaste två århundradena med fokus på kvinnan.

2.1 Kort fakta om Nicaragua

Nicaragua har 5,6 miljoner invånare, varav 45 % lever under fattigdomsgränsen. Medellivslängden för kvinnor är 73 år och för män 69 år. Det officiella språket är spanska men längst atlantkusten är många människor trespråkiga; miskito, engelska och spanska. (Plan's landsrapport, 2008) Nicaragua är, trots naturresurser i form av jordbruksmark, energireserver, skog och mineraler, ett av de fattigaste länderna i Latinamerika (Utrikesdepartementet, 2007). Enligt en artikel på svenska regeringens hemsida är bidragande orsaker till fattigdomen bland annat inbördeskrig, naturkatastrofer, maktmissbruk och ojämlik resursfördelning. Svenska regeringen skriver att införandet av demokrati i landet har inneburit en förbättring när det gäller respekten för grundläggande mänskliga rättigheter och standarden på de demokratiska institutionerna. Fortfarande förekommer det dock att viktiga delar av domstolsväsendet i stor utsträckning är politiserade och korrupta, vilket gör att människor i landet inte har förtroende för rättssystemet. I januari 2007 tillträdde Daniel Ortega, ledare för det vänsterorienterade sandinistiska partiet FSLN (Frente Sandinista de Liberación Nacional), som landets president. Svenska regeringen skriver att demokratin i landet har minskat sedan dess, vilket har haft och har negativa effekter för respekten av grundläggande mänskliga rättigheter. (Regeringskansliet, 2009-09-11)

I Oktober 2006, 10 dagar innan presidentvalet, beslutade parlamentet att förbjuda rätten till terapeutisk abort. Tidigare har det varit förbjudet att utföra abort i Nicaragua men tillåtet att utföra terapeutisk abort. Terapeutisk abort innebär att abort kan göras om det är fara för kvinnans liv eller om graviditeten är en följd av våldtäkt eller incest. Efter presidentvalet röstade parlamentet för fortsatt totalförbud av abort, sandinisterna, liberalerna och högern röstade för förbudet. Endast Movimiento Renovador Sandinista (ett utbrytarparti från FSLN) röstade emot förbudet. Denna lag har fått allvarliga konsekvenser för kvinnors liv och människorättsorganisationen Human Right Watch har riktat allvarlig kritik mot Nicaraguas regering. (Svalorna, 2009-09-11)

2.2 Nicaragua, en tillbakablick, med fokus på kvinnan

Nicaragua blev självständigt från Spanien 1821 snart därefter, 1856, invaderade William Walker landet och USA:s regering utsåg honom till president. USA fick upp ögonen för landets rikedomar och flera USA- baserade företag etablerade sig i landet. Marine corps skickades dit för att försvara USA:s intressen. Augusto Cesar Sandino, som var en stor politisk frontfigur i Nicaragua, organiserade en armé i slutet på 1920-talet för att få stopp på USA:s ockupation. Marine Corps fick så småningom ge upp och lämna landet men såg först till att etablera National Guard, en privat arme bestående av Nicaraguaner trogna USA. Deras uppdrag var att få bort Sandino och deras ledare var Anastasio Somoza. Somoza utsåg sig själv till president 1937, efter att han mördat Sandino. Han satte upp en korrupt och oligarkisk regering och Somozas familj regerade under nästan ett halvt sekel. 1979 störtades Somoza's diktatur till följd av en lång kampanj ledd av det vänsterorienterade partiet FSLN (sandinistiska partiet). FSLN grundades 1961 i syfte att befria Nicaragua från USA. Denna kampanj kulminerade i ett stort folkligt uppror, där både män och kvinnor tog upp striden mot Somoza och hans anhängare. (Collinson, 1990)

Under de följande elva åren styrde FSLN landet. Många kvinnor deltog aktivt under den revolutionsprocess som följde på 80-talet. Efter att Somoza störtades genomförde FSLN en rad sociala reformer som påverkade kvinnors liv. Bland annat genomfördes 1980 en läs- och skrivkampanj som bidrog till att analfabetismen minskade från 52% till 12% på ett halvår. Hälsokampanjer genomfördes som lyckades minska spädbarnsdödligheten och eliminera polio. I alla kampanjer deltog kvinnor i stor utsträckning och allt fler kvinnor gick ut i arbete. Kvinnans intåg på arbetsmarknaden var mycket tack vare tillgången till offentlig barnomsorg, som var ett nytt fenomen i Nicaragua. Under den här tiden var den största kvinnorganisationen AMNLAE (Asociación de mujeres Nicaraguenses Luisa Amanda Espinoza), som stöddes av det sandinistiska partiet och vars politiska program till stor del var bestämt ovanifrån. AMNLAE:s största uppgifter var sedd som att mobilisera kvinnor kring frågor som var viktiga för nationen, som att bygga upp den krigsförstörda ekonomin och försvaret. Organisationens ledarskap ville inte ta sig an frågor som ansågs för feministiska med övertygelsen att detta inte intresserade gräsrotskvinnor och att vägen till jämställdhet inte skulle gå genom genusspecifika krav eller anspråk på makt. I mitten av 80-talet ville Nicaraguanska feministerna att större uppmärksamhet skulle riktas på frågor så som abort, reproduktiva rättigheter och maktrelationer inom familjen. (Ellsberg, 2000)

FSLN fick snart ändra prioriteringar då USA, i sin kamp mot kommunismen, instruerade CIA i att starta ett hemligt krig mot sandinisterna. En armé installerades (contras) som hade sina militära läger till största del i Honduras. Deras uppgift var att attackera "mjuka mål" såsom skolor och hälso- och sjukvårdsanläggningar för att hejda revolutionsprocessen. Contra war började 1983 och eskalerade under 80-talet. 1985 införde USA en fullskalig handelsblockad mot Nicaragua vilket strypade ekonomin och har gett långvariga konsekvenser för landets ekonomi. (Collinson, 1990)

1987 skrevs ett fredsavtal under och vid det allmänna valet 1990 förlorade sandinisterna och en liberal regering tog vid med Violetta Chamorro som president. Under de sex år som Chamorro var vid makten skedde en privatisering av statliga företag, förlikning mellan oppositionella grupper och en ekonomisk sanering. Respekten för de mänskliga rättigheterna ökade men för att balansera budgeten skedde en minskning av offentliga utgifter vilket ledde till en ökad misär för landets fattigaste del av befolkningen. Vid valet 1996 vann PLC (Partido Liberal Constitucionalista) och Arnold Alemán blev president. Under Alemáns tid vid makten antogs en vallag som gjorde det svårare för nya mindre politiska partier att delta i politiken. Korruptionen ökade kraftigt under Alemáns presidentskap. 2001 vann Enrique Bolanos, PLC, valet och hans regering försökte bekämpa korruptionen, detta ledde till en splittring av PLC vilket försvagade regeringen. (Regeringskansliet, 2009-05-15) Både Chamorro och Aleman försökte att återinföra de traditionella kvinnorollerna, vilket har inneburit en minskning av kvinnor på arbetsmarknaden och en minskning av sociala tjänster, speciellt barnomsorg. Sandinistiska skolböcker brändes och ersattes med nya texter som hyllade familjevärdena och dömde ut abort, preventivmedel och sex före äktenskapet. Kvinnorörelsen växte enormt på 90-talet och idag finns alternativa kvinnohälsocenter i nästan varje större stad som erbjuder kvinnor gynekolog- och preventivmedel service, utbildning, juridisk hjälp samt stöd från psykolog. (Ellsberg, 2000)

3 Tidigare forskning

I detta kapitel kommer dels en bred översikt av området mäns våld mot kvinnor att ges med syfte att ge en övergripande bild av problemområdet. Dels kommer forskning som skett specifikt i Nicaragua att redogöras för. Avslutningsvis kommer jag att smalna av forskningsområdet och redogöra för forskning och kunskap kring arbetsmetoder för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor.

3.1 Mäns våld mot kvinnor- en översikt

På 1970-talet var våld mot kvinnor fortfarande ett ouppmärksammat fenomen, eller betraktat som ett naturligt fenomen. Kvinnorörelsen uppmärksammade problemet och krävde att forskningssamhället skulle ta sig an det. Det visade sig att mäns våld mot kvinnor, som tidigare betraktats som ett undantag i relationer, var vanligare än man anat. Den tidiga forskningen på området var främst fokuserad på att namnge och beskriva kvinnors erfarenhet av våld och våld mot kvinnor som ett socialt fenomen. (Enander, 2008)

Kelly (1988) menar att det sedan 1970-talet skett en kunskapsexplosion inom ämnet och att det för varje form av våld mot kvinnor finns en mängd rapporter och böcker baserade på empiriska studier och olika teoretiska perspektiv.

Forskningsfältet "mäns våld mot kvinnor" är brett och under ständig utveckling. Den kunskap som idag finns om mäns våld mot kvinnor är ingen enhetlig kunskapsmassa. Att försöka göra en sammanfattning kring hela forskningsområdet här vore en uppsats i sig. Jag har därför valt att presentera två sammanfattande artiklar som är skrivna inom området.

Mears & Visser (2005) har skrivit en sammanfattande artikel om trender i att förstå och bemöta familjevåld. De menar att våld mot kvinnor i hemmet under de senaste 20 åren har gått från att betraktas som ett privat problem med få konsekvenser till att bli uppmärksammat som ett stort socialt problem. Denna ändring av perspektiv ser författarna som fundamental för att kunna åstadkomma en förändring. Forskning kan ha olika fokus så som på förövare, offer eller situationer och kan fokusera på olika typer av våld; våld i nära relationer, våld mot barn osv. Vilket som fokuseras påverkar även hur interventionerna för att bemöta våldet utformas. Till exempel så kan ett fokus på offer leda till att bygga upp kvinnoboenden, vilket inte ett fokus på förövarna skulle göra.

Humphreys, Sharps & Campbell (2005) har skrivit en sammanfattande artikel kring vad vi vet om våld och trauma och vad vi måste lära oss mer om. Författarna menar att forskning under de senaste 20 åren har lämnat en smal syn på våld till att gå mot en bredare uppskattning av relationerna mellan olika sorters våld och de kumulativa effekterna av våld. Detta har inneburit att forskning kring fysiska och psykiska konsekvenser av våld har tagit fart. Senare forskning har även visat att en kombination av olika former av våld såsom sexuellt och psykiskt våld har större konsekvenser för individen än om den utsatts för en form av våld.

Huvuddelen av den forskning som bedrivits om män har inte utforskat området mäns våld i någon större utsträckning. Detta har betraktats som en stor svaghet och det är delvis av denna anledning som mer kritiska studier om män och maskuliniteter har börjat utvecklas. I denna kritiska tradition är mäns makt betraktat som ett centralt problem. Våld ses som en del av den makten. (Hearn, 1996)

3.2 Våld mot kvinnor i Nicaragua

Det har varit svårt att hitta forskning på engelska och svenska som bedrivits i Nicaragua när det gäller mäns våld mot kvinnor. En brist i detta avsnitt är att forskning som bedrivits i Nicaragua men inte översatts till engelska inte kommer att återges här. Två av de större undersökningarna som gjorts inom detta område i Nicaragua finns översatta till engelska och kommer att presenteras här.

Den första befolkningsbaserade undersökningen som utfördes i Nicaragua och som handlade om våld mot kvinnor genomfördes april-juni 1995 i Leon. Denna undersökning hade bland annat som syfte att mäta förekomst av fysisk misshandel av kvinnor av nuvarande eller tidigare partner. En tvärsnittsstudie genomfördes med ett representativt prov av 488 kvinnor mellan 15-49 år. Resultatet visade på att förekomsten av fysiskt våld under en livstid var 52% bland gifta eller någon gång gifta kvinnor (n:360). Andelen som blivit utsatta för våld under den senaste 12 månadersperioden var 27 %. 70 % av tidigare och pågående våld, var klassat som allvarligt våld. Allvarligt våld definierades i denna studie som sparkar och slag med knytnäve, slag med objekt, hot eller användande av kniv eller pistol. Studien visade på att även om kvinnor inte lämnar en våldsam relation omedelbart, på grund av skamkänslor och isolering, så bryter de flesta kvinnorna relationen så småningom. Det framkom även att våld mot kvinnor är något som existerar i alla samhällsgrupper oavsett socioekonomisk bakgrund. Slutsatser som drogs av studien var att våld mot kvinnor var ett allvarligt problem och att stat och sociala sektorer måste involverar sig i en kamp för att få stopp på våldet inom familjer. Detta inkluderar långsiktiga strategier såsom utbildning i rättigheter. (Ellsberg, 2000)

Eliette Valladares Cardoza (2005) har skrivit en rapport som bygger på tre olika studier i Nicaragua vars syfte var att undersöka partnermisshandel under graviditet. Dessa skulle bland annat täcka in hur vanligt förekommande våld under graviditet var, hur kvinnor förstår och hanterar våldet, våldets relation till specifika konsekvenser för barnet, som låg vikt vid födseln eller för tidig födsel, samt tillgången till sociala resurser under graviditeten. De tre olika studierna bestod av en befolkningsbaserad tvärsnittsstudie, en studie bestående av kvalitativa intervjuer samt en sjukhusbaserad case-control studie. En case-control studie börjar med att identifiera personer som har sjukdomen, eller i detta fall blivit utsatt för våld av en man under graviditeten. Sedan väljs kontroll personer ut som inte har sjukdomen eller i detta fall inte blivit utsatta för våld under graviditeten. I den befolkningsbaserad tvärsnittsstudie deltog 478 gravida kvinnor och den genomfördes mellan november 2002 och januari 2004. Liksom i Ellsbergs studie utfördes även denna i León, Nicaraguas näst största stad. Den kvalitativa studien genomfördes 2003 med sju kvinnor som nyligen fött barn. Alla kvinnor hade upplevt våld från sin partner under sin senaste graviditet. Den sjukhusbaserade studien genomfördes mellan juli och oktober 1996 på Universitetssjukhuset i Leon. Resultaten av dessa tre studier visade på att förekomsten av psykisk misshandel under graviditet av en partner var 32,4 %, fysisk var 13,4 % och sexuella övergrepp var 6,7 %. 17 % av kvinnorna hade blivit utsatta för alla tre typer av våld, och för två tredjedelar var våldet allvarligt och upprepande. Hälften av kvinnorna som utsatts för misshandel hade upplevt sparkar och slag direkt mot magen. Endast 14 % hade uppsökt sjukvård och väldigt få kontaktat polis. En slutsats som Valladers drar i rapporten är att våld under graviditeten är ett allvarligt socialt problem i Nicaragua som ger konsekvenser när det gäller kvinnans rättigheter, samt hälsan och välmående för både kvinnan och det ofödda barnet. Studierna visar på vikten av att prioritera arbetet för att förebygga och förhindra detta våld.

3.3 Forskning och kunskap kring arbetsmetoder i att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor

Under de senaste åren har antalet preventions och interventionsprogram för att förebygga förhindra mäns våld mot kvinnor ökat. Litteratur kring dessa program är bristfällig likaså utvärdering av desamma. Jag har därför valt att presentera kunskap kring olika strategier för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor. Jag kommer även att lyfta fram en rapport som undersökt hur familjevåldsenheterna i Latinamerika fungerar.

Pickup, Williams & Sweetman (2001) tar i boken *Ending violence against women- A challenge for development and humanitarian work* upp olika former av stöd till kvinnor som överlevt våld, varför och hur man kan arbeta med våldsamma män, attityder och övertygelser i samhället samt hur dessa kan utmanas. Fallstudier från mer än trettio olika länder, i både krigs- och fredstider, används för att visa på möjligheter och svagheter med olika strategier och interventioner för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor.

Författarna menar att när det gäller stöd till kvinnor som överlevt våld måste detta rikta sig både till kvinnans emotionella behov som till kvinnans materiella behov. De materiella behoven kan vara tillgång till akut boende, juridisk hjälp, och sjukvård. Släktingar, vänner och grannar är oftast de första som ingriper när det förekommer våld i hemmet och många ger en omedelbar och värdefull hjälp till kvinnor som överlevt våld. Forskning har visat att institutioner på samhällsnivå och individer kan spela en avgörande roll i att ingripa för att stoppa våldsamma händelser. Om respons från familj och samhälle är bristfälliga kan detta öka kvinnors känsla av hjälplöshet, saknad av kontroll samt rädsla.

Respons på samhällsnivå tenderar, enligt författarna, att inrikta sig på försoning/förlikning mellan kvinnan och mannen och våldet ses många gånger som en konflikt som går att lösa. I dessa fall antas ofta försoning/förlikning vara det bästa för alla inblandade. Detta riskerar dock att utsätta kvinnor och barn för fortsatt våld. Att söka hjälp hos utomstående, till exempel hos en kvinnoorganisation, för ett problem som i många kulturer betraktas som ett familjeproblem innebär ett stigma för kvinnan. Kvinnorna riskerar att bli uteslagna från sin familj, man/partner och samhälle. Lösningar på våld är ofta komplexa och en lösning för en individ kan ta lång tid och kräva inblandning av en rad olika aktörer. Författarna delar in det direkta sociala stödet till kvinnor som överlevt våld i; stöd i ett kort perspektiv samt stöd i ett långt perspektiv.

Ett viktigt stöd i ett kort perspektiv är att kunna erbjuda kvinnor ett akut boende, dessa boenden kan vara hos familjemedlemmar, vänner, kommundrivna boenden eller boenden drivna av kvinnoorganisationer. Kvinnoboenden spelar också en viktig roll när det gäller möjligheten för kvinnor att träffa andra kvinnor, att få stöd, att få möjlighet att diskutera tänkbara lösningar och för att förstå vad som hänt. Dock finns en rad nackdelar med att erbjuda boende istället för andra strategier för att ge stöd. Boende kostar mycket pengar och många kvinnoorganisationer, främst i Latin Amerika, har ifrågasatt om det är deras uppgift att förse boende till kvinnor som är utsatta för våld. Genom att göra det är det detsamma som att lyfta ansvaret från staten. En annan kritik av kvinnoboenden är att det är förövaren, mannen, som borde lämna sitt hem och inte kvinnan.

När väl den omedelbara faran är över, till exempel genom att flytta till en säker plats, behöver kvinnan försäkras om fortsatt säkerhet från våld. En av de första formerna av stöd som många kvinnor då söker är råd kring hur lagen skyddar dem. Många kvinnoorganisationer som arbetar med kvinnor som blivit utsatta för våld har insett att deras tillgång till rättssystemet många gånger är begränsad. Därför arbetar de för att göra rättssystemet mer tillgängligt för kvinnorna. Detta gör de genom att erbjuda juridiska råd kring kvinnors rättigheter och assistera kvinnor i rättsliga processer. En annan del i det kortsiktiga stödet är att ge stöd till kvinnor att komma över de mentala och fysiska konsekvenserna av våldet. Det råder en debatt

bland professionella i fältet i vilken utsträckning hälsa och välmående kan betraktas som universella frågor som inte varierar på avgörande sätt inom olika kulturella kontexter. Många av de metoder som finns för att arbeta med trauman orsakade av våld är i hög utsträckning influerade av västerländska idéer. Författarna menar att det är viktigt att bygga ansatserna på intakta, stödjande sociala strukturer och att erbjuda terapeutiska interventioner, när det stödet inte finns i den kontext där kvinnan befinner sig.

Insikten om att en relation eller en händelse är våldsam är oerhört viktig för att kvinnor som överlevt våld ska kunna hitta vägar för att få stopp på våldet i deras liv. Dock finns det en mängd olika förståelser kring vad som är våld och det kan vara svårt för en kvinna att betrakta det som de blivit utsatta för som våld. Att namnge kan vara ett starkt maktmedel för att försvaga och så småningom förstöra den makt som förövarna har.

En långsiktig lösning i att förhindra våld mot kvinnor kan vara att försäkra kvinnorna en inkomst. Ett argument för detta är ett antagande om att när en kvinna tjänar pengar så förändras hennes status i hushållet och på så sätt minskas våldet. Ett annat argument är att när kvinnor har en egen inkomst ökar förutsättningarna för dem att lämna den man som utsätter dem för våld. Genom att tjäna sina egna pengar får kvinnor också en ökad tillgång till sociala resurser i samhället.

Att stödja kvinnor till utbildning kan också ses som en långsiktig lösning till att få stopp på mäns våld mot kvinnor. Utbildning kan bidra till att öka kvinnor och flickors självförtroende och göra deras förhandlingsposition i familjen starkare.

Om kvinnor runt om i världen ska kunna leva sina liv utan våld måste männen förändras. Kvinnor kan inte aktivt undvika alla former av våld. Det har funnits och finns fortfarande ett motstånd när det gäller att arbeta med män och deras beteende. Anledningarna till detta är komplexa menar författarna. En anledning kan vara att kvinnoorganisationer har arbetat hårt för att få resurser till sitt arbete, genom att arbeta med män finns det en risk att resurser förloras till män som redan från början har en större tillgång till dessa. På senare tid har en rad olika program utvecklats för att arbeta med våldsamma män som syftar till att förändra mäns våldsamma beteende. Dock tyder de utvärderingar som gjorts på att dessa program inte är speciellt effektiva. Män som har blivit dömda till behandling har inte visat på några positiva effekter när det gäller deras användande av fysiskt våld och hot om våld eller deras attityder till våld.

Samhället har en avgörande roll när det gäller att bevara, tolerera och till och med att förespråka mäns våld mot kvinnor. Samhället kan också spela en viktig roll för att få stopp på detta våld. Om inte en förändring av attityder gentemot mäns våld mot kvinnor sker i samhället kommer andra interventioner att ha begränsad framgång. Därför, menar författarna, är det av oerhörd stor vikt att utmana patriarkala värden och attityder till våld mot kvinnor på lokal, nationell och internationell nivå. Detta kan ske på en rad olika sätt till exempel genom att öka medvetenheten kring mäns våld mot kvinnor. Ett första steg till detta är att kartlägga problemet, kvinnors upplevelse av våld, dess förekomst och konsekvenser. Ett annat sätt att utmana attityder i samhället är att utnyttja medier. Det finns exempel på kvinnoorganisationer som startat radioprogram för att nå ut med sitt budskap. Internet har blivit en stor och lättillgänglig arena för att förmedla sina budskap. Att genomföra informationskampanjer är ett tredje sätt att utmana attityder i samhället.

Jubb & Izumino (2002) har tillsammans skrivit en bakgrundsrapport kring kvinnor och "Policing" i Latinamerika, inom ramen för projektet "Women and Policing in Latin America". Rapporten bygger på en litteraturgenomgång inom ämnet.

Jubb och Izumino (2002) menar att speciella polisstationer för kvinnor (hädanefter kommer den engelska förkortningen WPS (women police station) att användas) har bidragit till att göra våld mot kvinnor till en offentlig fråga, både genom att bryta tystnaden men även genom att vara det första konkreta åtagandet från staten att bemöta problemet. WPS utgör en viktig del i kampen för att bekämpa våld mot kvinnor av ett flertal olika anledningar. Dels så skyddar de kvinnor från hot mot deras säkerhet och dels så bidrar de till att kvinnor i högre utsträckning kan ta del av sina mänskliga och medborgerliga rättigheter. Detta genom att göra rättsliga-, medicinska- och psykologiska resurser tillgängliga som kvinnor i många fall annars inte hade haft tillgång till. Den första polisstationen för kvinnor startade i Brasilien 1985 och har sedan spridits till ett antal länder i Latinamerika. Idag så har ca 13 länder specialiserade enheter för våld mot kvinnor. WPS har många gånger en motstridig uppgift, menar Jubb och Izumino, genom att de både ska representera statens intresse och kvinnorörelsens intresse samtidigt. Dessa går inte alltid hand i hand. Till exempel så innebär prevention för polisen oftast ett ingripande för att förebygga ett allvarligare brott och kan innebära att fängsla en våldsutövare, göra en överenskommelse utanför rätten eller att prata med förövaren. För kvinnorörelsen är prevention en långsiktig process som kan inkludera utbildningskampanjer eller träningsprogram för att förbättra kvinnors självkänsla.

Psykisk misshandel är enligt lagen i Nicaragua ett brott men det har visat sig att polisen har svårt att känna igen det i verkligheten. WPS skiljer sig åt mellan länderna när det gäller; målgruppen, vilken typ av våld man arbetar med, vilka statliga och icke statliga aktörer som är involverade och hur ansvarsområdet är uppdelat mellan dem vad gäller tillhandahållande av service och beslutsfattning och hur de är finansierade. Namnet på WPS i länderna ger en indikation på vilken målgruppen är och vilket våld som de arbetar med. I Nicaragua heter enheten "comisaria de la mujer y la ninez" vilket betyder polis för kvinna och barn. (I texten kommer jag fortsättningsvis att benämna dessa enheter för "familjevåldsenheter", då detta är det namn som används i svensk litteratur.) Första familjevåldsenheten i Nicaragua öppnades 1993 och var då ett pilotprojekt finansierat av Holland. Detta var resultatet av mer än ett års förhandling mellan kvinnorörelse, polisen och INIM (state women's machinery). En stor fördel som författarna ser med WPS har varit att få tillgång till information och statistik kring mäns våld mot kvinnor som tidigare inte samlats in. Dock kan denna information inte förväntas vara neutral då den är beroende av hur våld är förstådd i lagen och den förförståelse av våld som poliser som ska dokumentera har. Den statistik som redovisas visar bara på de brott där åtal väckts. Tillexempel så är många former av familjevåld klassificerade som förseelser i Nicaragua. Individuella WPS kan föra statistik över dessa men det är bara de som klassificeras som brott som blir registrerade i den officiella polisstatistiken. 1994-1995 utfördes en studie i Nicaragua som visar att på en tre månaders period så blev endast 12.2 % av de fall som inkommit till familjevåldsenheter (totalt 450 fall) skickade till domstol. Av de återstående löstes 34.7 % genom förlikning på familjevåldsenheter eller blev nedlagda på grund av att anmälaren inte ville driva fallet vidare. En konsensus i litteratur inom området är att det vanligaste tillvägagångssättet som WPS poliser använder är överenskommelser utanför rättegång. Paret har ett möte med en polis och förklarar situationen. Polisens uppgift är sedan att styra paret mot en överenskommelse som båda skriver under. I Nicaragua ska både kvinnan och mannen komma överens om att inte kränka den andre och båda förbinder sig till att vara respektfulla gentemot varandra. I Nicaragua anser vissa, poliser och användare, att dessa överenskommelser är positiva eftersom de innebär en snabb, effektiv och billig tillgång till rättvisa. Många kvinnor vill inte att mannen ska hamna i fängelse då familjen är beroende av honom för försörjning. Kvinnorörelsen sätter sig starkt emot dessa former av överenskommelser, eftersom de sätter parets förlikning framför kvinnans rättigheter. Eftersom både parter ska skriva under anses kvinnan vara lika delaktig och ansvarig för våldet. En studie i Nicaragua har visat att dessa överenskommelser även är vanligt förekommande vid

allvarligare former av våld, så som dödshot och allvarliga fysiska skador. Det finns dock skilda meningar bland kvinnoorganisationer i länderna, vissa menar att en anmälan alltid ska leda till rättegång, medan andra menar att kvinnans vilja alltid ska följas.

En slutsats som Jubb och Izumino kommer fram till är att det råder stort glapp mellan mål och resultat. WPS har som mål att synliggöra våld mot kvinnor och att göra det till ett offentligt brott, i verkligheten är anmälningar ofta lösta genom förlikning och väldigt få går vidare till domstol. Ett annat mål för WPS är att utrota våld men statistiken är svag så det är svårt att avgöra om en ökning av anmälningar är en följd av ökat våld mot kvinnor eller en ökad benägenhet att anmäla. Trots de brister som lyfts fram i rapporten skriver författarna att det råder en konsensus, i den litteratur som ligger till grund för rapporten, om att WPS är värdefulla i kampen mot mäns våld mot kvinnor.

4 Teoretiska perspektiv

I detta kapitel kommer teoretiska perspektiv och begrepp, som kommer att användas vid analysen, att redogöras för. Inledningsvis kommer några olika förklaringsmodeller att presenteras kortfattat, detta på grund av att hur verksamheterna förklarar våldet är avgörande för hur de bemöter det. Därefter kommer feminism och feministisk teori att redogöras för som enligt mig är ofrånkomligt i en studie som handlar om mäns våld mot kvinnor. Slutligen kommer samhällsarbete som metod och Paulo Freire's pedagogik att presenteras, då båda metoderna handlar om hur förtryckta grupper i samhället skall få medel att förändra sin situation.

4.1 Olika perspektiv till mäns våld mot kvinnor

Det finns en rad olika teorier och förklaringsmodeller till varför män använder våld mot kvinnor. Jag har här valt att lyfta fram biologiska teorier, psykologiska teorier samt social inlärningsteori. I nästföljande avsnitt kommer feministisk teori att redogöras för mer ingående.

Biologiska teorier är individbaserade och försöker hitta förklaringar till mäns våld mot kvinnor i biologin. De biologiska teorierna grundar sig oftast på en eller flera av följande orsaker: instinkt, revir, kromosom avvikelser och/eller hormonella avvikelser. Teorier som bygger på instinkt och revirtänkande har en lång historia när det gäller att förklara mäns våld mot kvinnor. Denna koppling mellan mänskligt beteende och djurbeteende har stött på mycket kritik från olika håll. Förklaringar till mäns våld har man även försökt finna i kromosomavvikelser samt i förhöjningar av hormonet testosteron. (Hearn, 1998)

Psykologiska teorier är liksom biologiska teorier individbaserade. Psykologiska teorier bygger på att våldsverkande män har vissa personlighetsegenskaper som gör dem våldsamma eller att de har traumatiska barndomsupplevelser som påverkar hur de hanterar olika situationer. (Hensing, 2004)

Social inlärningsteori bygger på att män och kvinnor lär sig beteende under barndomen. Enligt denna teori fungerar betydelsefulla vuxna som förebilder som barnen lär sig beteende samt roller av och som barnen själva kommer att använda sig av som vuxna. Om en pojke växer upp med en far som brukar våld är det, enligt denna teori, troligt att pojken själv kommer att använda sig av våld som vuxen. Enligt denna teori är det således viktigt att så tidigt som möjligt sätta in insatser för att förebygga att barn lär sig dåliga beteenden. (Hensing, 2004)

4.2 Feminism

Allt som oftast benämns feminism i singularis något som många feminister menar är felaktigt då det inte bara existerar en feminism utan flera olika. En vanlig indelning i olika huvudinriktningar brukar vara: liberalfeminism, radikalfeminism, marxism/socialistisk feminism och socialistisk radikalfeminism. Liberalfeminism och marxism/socialistisk feminism är helt inriktad på den offentliga sfären i samhället där produktion pågår. Radikalfeminism riktar istället intresset mot den privata sfären, där reproduktion pågår. Begreppet reproduktion innefattar bland annat hemarbete, omsorg om barn och äldre och sexualitet. Radikalfeminismen kritiserar dock en uppdelning i privat och offentligt då de menar att det som sker i den privata sfären är lika politiskt som det som sker i den offentliga. Även i den privata sfären förekommer arbete och politik och i den offentliga sfären kommer samhällets syn på sexualitet och känsloliv till uttryck. (Gemzöe, 2003) Radikalfeminismen är den inriktning inom feminismen som lyfte fram våld mot kvinnor i centrum för analys och flera radikalfeminister menar att mäns våld mot kvinnor är kärnan i förtrycket av kvinnor.

(Enander, 2008) Med slogan "det personliga är politiskt" lyftes den privata sfären fram i det offentliga ljuset för granskning.

En minimal definition av feminism eller att vara feminist, som gäller för alla inriktningar, är en övertygelse att kvinnor är förtryckta och ett åtagande att få ett slut på förtrycket. (Kelly, 1988, Gemzöe, 2003) Ett feministiskt perspektiv innebär inte ett förnekande av att kvinnor som enskilda individer kan ha makt i vissa situationer, men ett sådant perspektiv innebär en övertygelse att kvinnor generellt sett har mindre makt än män. (Gemzöe, 2003)

4.2.1 *Feministiskt perspektiv på mäns våld mot kvinnor*

Det existerar idag, som redan nämnts, ett flertal olika förklaringsmodeller till mäns våld mot kvinnor varav somliga skiljer sig fundamentalt från andra, se avsnitt 4.1. Det feministiska perspektivet tycks dock ha fått ett visst genomslag. I FN's deklaration från 1993 står det bland annat följande:

[...] violence against women is a manifestation of historically unequal power relations between men and women, which have led to domination over and discrimination against women by men [...] and [...] is one of the crucial social mechanisms by which women are forced into a subordinate position compared with men[.] – (UN, 1993, A/RES/48/104)

Centralt i en feministisk förståelse av våld är att våld både skapar och upprätthåller mäns makt över kvinnor, på individnivå såväl som på samhällsnivå. Den maktordning som finns mellan könen i samhället både möjliggör våldet samt i vissa fall legitimerar det. (Enander, 2008, Hearn, 1998, Kelly, 1988, Wendt Höjer, 2002) I ett feministiskt perspektiv tolkas inte en våldshandling mot en kvinna som en enstaka och avvikande händelse.

Liz Kelly (1988) utvecklade begreppet våld som ett kontinuum för att inkludera och undersöka sambandet mellan olika former av våldshandlingar. Genom ett sådant synsätt blir det möjligt att koppla samman den otaliga mängd former av sexism som kvinnor möter varje dag med mord av kvinnor och flickor utförda av män. Kelly betonar att konceptet kontinuum inte innefattar en rankning av våldshandlingar som mer eller mindre allvarliga. Enligt Kelly är alla former av våld allvarliga och begreppet syftar till att peka på den sammanlänkning som finns mellan "harmlösa" intrång i en kvinnas personliga sfärer, så som busvisslingar, och de fysiskt allvarligare formerna av våld som i många länder är kriminaliserade. De inträngen som betecknas som mindre allvarliga händelser är en påminnelse om att allvarligare saker kan hända.

Genom kvalitativa intervjuer med kvinnor som har blivit utsatta för våld har feministisk forskning lyft fram kvinnans "röst". Detta har varit värdefullt för att verksamheter som möter kvinnor som utsatts för våld ska få verktyg för att bättre kunna stödja kvinnorna. (Gemzöe, 2003)

4.2.2 *Patriarkat och genusystem*

Begreppet patriarkat lanserades av Kate Millett på 1970-talet och betecknar ett samhällssystem som bygger på mäns dominans över kvinnor inom alla områden i samhället. Då detta maktförhållande genomsyrar alla aspekter av samhällslivet betraktas det som något naturligt och blir på så sätt osynligt. Redan som barn blir kvinnor inskolade i patriarkatets ideologi. Men patriarkatets makt bygger även på en kontroll av kvinnor genom våld och hot om våld. "Patriarkatets yttersta uttryck är kontrollen av kvinnor som sexuella varelser, där vapnet i sista hand är våldtäkt." (Gemzöe, 2003:47) Kate Millet menar att en sexuell relation mellan en man och en kvinna i patriarkatet aldrig kan vara jämlik utan endast är ett uttryck för mäns maktutövning. För att det sexuella mötet mellan män och kvinnor ska vara ett jämlikt

möte krävs att patriarkatet stötas och sexualiteten genomgår en total förvandling. Patriarkatet bygger på även på att kvinnor är ekonomiskt beroende av män. (Gemötze, 2003)

Tanken om patriarkat har kommit att ha en avgörande betydelse för det moderna feministiska tänkandet. Men har även blivit kritiserad. Den mest fundamentala kritiken har varit att patriarkat är ett för ensidigt begrepp som undanskymmer historiska förändringar, kulturella skillnader och flera olika varianter av förtryck. (Gemötze, 2003, Hearn, 1998) Det existerar dock mer komplexa och differentierade modeller av patriarkat som inte gör sådana antaganden. Kelly (1988) lyfter fram Adrienne Richs definition som exempel på detta. I denna definition lyfts variationer fram både när det gäller former av patriarkal kontroll samt den makt som kvinnor själva har inom och mellan samhällen.

Steen (2003) anser att det har varit viktigt att peka på att våld förekommer i alla samhällsskikt och har sin grund i det patriarkala systemet men genom att göra detta har forskningen om mer specifika faktorer betydelse fått begränsat utrymme. Genom att ständigt peka på våldets omfattande utbredning och vanlighet finns en risk att våldet normaliseras och naturliggörs menar Steen.

Begreppet patriarkat har på senare tid i feministisk diskussion alltmer kommit att bytas ut mot genusordning eller genussystem. Feminismen har bidragit till insikten om att människans position på ett avgörande sätt bestäms av vilket kön hon har. Det återfinns en hierarki mellan könen inom alla sfärer i samhället. Denna hierarki baseras på de föreställningar som finns i samhället kring vad som är kvinnligt och manligt. Dessa föreställningar bygger på att män och kvinnor har olika karaktär och egenskaper. Vår kulturs föreställningar kring vad som är kvinnligt och manligt undkommer ingen kvinna eller man. Genus infördes som begrepp för att beteckna det socialt och historiska konstruerade könet. (Gemzöe, 2003) I Sverige lanserades begreppet genussystem i slutet på 1980-talet av Yvonne Hirdman. Hirdman (2003) menar att genussystemet i samhället avtecknar sig i en isärhållning av könen, detta blir extra tydligt på arbetsmarknaden som i de allra flesta länder är kraftigt könssegregerade. Genussystemet avtecknar sig även i att mannen fungerar som norm och kvinnan som undantaget. Män värderas högre än kvinnor inom genussystemet och blir således överordnade kvinnorna.

4.2.3 Kopplingen mellan objektifiering, sexualitet och våld

Wendt Höjer (2002) betonar i sin avhandling "rädslans politik" att det finns en stark koppling mellan objektifiering, sexualitet och våld. Inom feministisk teori lyfts objektifiering av kvinnor fram och ses som en central aspekt när det gäller konstruktioner av kvinnlighet. Denna objektifiering kan tolkas som frångående av handling; kvinnor betraktas som oförmögna att handla medan män kopplas till handlingskraft.

Genom och i konstruktionen av heterosexuallitet underordnas och objektifieras kvinnor. En grund för detta resonemang är en förståelse av sexualitet som både konstruerad, något som har blivit gjort, liksom konstruerande, något som gör. Den heterosexuella attraktionen bygger på skillnader mellan könen. Dessa skillnader uppfattas som naturliga och positiva. Män görs till aktiva subjekt medan kvinnan görs till passiva objekt. Detta blir extra tydligt i pornografi och prostitution, kvinnan blir ett köpbart objekt som är till för mannen som i sin tur är ett konsumerande subjekt. (Wendt Höjer, 2002, Gemzöe, 2003) Existensen av prostitution kan ses som ett tecken på mäns makt över sexualiteten och "pornografin ses av många feminister som grundbulten i patriarkatets underkuvande av kvinnors sexualitet" (Gemzöe, 2003:97). Genom processer av objektifiering och sexualisering av kvinnor minskar deras ställning som självständiga politiska subjekt. Kvinnor fräntas på detta sätt deras politiska handlingsutrymme och sexualitet vävs samman med underordning och objektifiering. Objektifiering av kvinnor ses som en förutsättning för våld, genom att kvinnor görs till objekt blir de möjliga att bruka och kränka. Wendt Höjer (2002) skriver att många kvinnor som blivit utsatta för kränkande

kommentarer och gester ofta har upplevt en rädsla. Genom sådana händelser, som Wendt Höjer benämner som vardagstrakasserier, utsätts kvinnor för en objektifiering och sexualisering. I ljuset av ovanstående resonemang där det finns en koppling mellan objektifiering, sexualisering och våld blir denna rädsla begriplig. Vardagstrakasserier sammankopplas med risken för att utsättas för "allvarligare" former av våld.

Kritik har riktats mot en analys av sexualitet där denna kopplas samman med våld och objektifiering. Kritiken har bestått i att analysen inte kan sägas gälla i alla tider och i alla samhällen samt att sexualitet framställs på ett alltför ensidigt sätt. Dock har vissa teoretiker pekat på stora fördelar med dessa teorier då de lyft fram på vilket sätt det sexuella förtrycket är sammankopplat med kvinnans underordning i stort samt dess omfattning. "Att kvinnors sexualitet är undertryckt och förvrängd, och kan säljas och köpas i patriarkatet, är en insikt som blivit mer och mer central i den feministiska kampen." (Gemzöe, 2003:98)

4.3 Att stanna eller gå?

Varför kvinnan inte lämnar en våldsam relation är något som forskare under en längre tid fokuserat på. Steen (2003) ifrågasätter synen på att kvinnor som inte lämnar sina män är ett problem som behöver förklaras och lösas. Enligt Steen så är ett yttersta syfte med all hjälp och stöd som erbjuds kvinnor som blivit utsatta för mäns våld, att möjliggöra för kvinnan att få våldet att upphöra och att få tillbaka kontrollen över sitt liv. Steen menar att det finns ett outtalat antagande att detta endast är möjligt om kvinnan lämnar mannen. Vidare skriver hon att kvinnans önska att få slut på våldet ofta tolkas som en önskan att få slut på relationen. Kvinnan lämnas med få valmöjligheter då det finns lite forskning och kunskap kring hur och om det är möjligt att få slut på våldet inom relationen. Steen skulle önska att kvinnor som utsatts för mäns våld skulle få fler valmöjligheter och att de själva får bli delaktiga i den process som syftar till att få slut på våldet, vilket inte behöver innebära ett slut på relationen.

Pickup et al. (2001) tar upp att kvinnoorganisationer och andra verksamheter med ett genusperspektiv ofta ger stöd inriktat på att kvinnan ska lämna mannen. Författarna skriver att många kvinnor vill få slut på våldet men inte på relationen och att det finns flera olika anledningar till detta. Dessa grundar sig inte bara på att kvinnan inte har ekonomiskt möjlighet att lämna mannen. Författarna skriver att anledningar till att kvinnan vill stanna kvar i förhållandet kan vara förlust av socialt nätverk om hon lämnar mannen samt ingen möjlighet att ta med sig barnen. På grund av detta menar författarna att det är viktigt att se på strategier som möjliggör för kvinnor att stanna kvar i en relation och få stopp på våldet.

4.4 Samhällsarbete

4.4.1 Begreppet samhällsarbete och Community work och community

Begreppet "samhällsarbete" kommer från engelskans "community work". Ronnby (2000) menar att en översättning av community work till samhällsarbete inte är helt korrekt då detta kan föra tanken till att det handlar om hela samhället. På svenska har flera olika begrepp lanserats för att bättre överensstämma med det engelska begreppet, till exempel grannskapsarbete och områdesarbete. Jag kommer att använda det engelska begreppet "community work" då jag till största del utgår från engelsk litteratur och vill undvika risken för feltolkningar. Dock är även "community" i sig ett diffust begrepp som kan ha flera olika innebörder. Community kan beteckna en liten social enhet liksom en stor internationell sammanslutning. Vid användning av begreppet "community" i community work refererar det till en social grupp där det förekommer en stark känsla av gemenskap. Det är alltså av vikt att de människor som ingår i ett "community" har en viss gruppmedvetenhet och att de strävar mot gemensamma mål. Det vanligaste är att gruppen människor befinner sig i ett geografiskt

begränsat område, men det behöver inte alltid vara så. (Ronnby, 2000) Jag kommer fortsättningsvis att använda det engelska begreppet "community" med samma motivering som för community work.

Lena Dominelli (2006) tar upp tre olika former av communities, de som grundar sig på ett geografiskt område, de som grundar sig på identitet och slutligen de som grundar sig på gemensamt intresse. Även om det går att urskilja dessa olika former menar Dominelli att community är multidimensionellt och flytande. Människor kan tillhöra flera olika communities samtidigt och dessa kan förändras över tid. Traditionella definitioner av community har fokuserat på geografiska områden, där människor inom ett geografiskt avgränsat område tillhör ett community. Identitetsbaserade community använder genus, funktionshinder, religion, etnicitet eller andra attribut för att urskilja ett "vi" och ett "dom". Intressebaserade communities är de som människor skapar när de delar ett gemensamt intresse, såsom sport och hobbyverksamheter, kampanjarbete och sociala aktionsgrupper som riktar sig mot vissa specifika frågor. Dessa communities är oftast tillfälliga och tidsbegränsade.

Flera olika författare (se bland annat Popple, 1995 och Dominelli, 2006) menar att i den traditionella synen på community så representerar begreppet en plats med värme och gemenskap. Det är dock viktigt att poängtera att meningarna kan skilja sig åt även inom ett community. Genom att stödja de mest utsatta grupperna, vilket är uppgiften för community work, så kan detta leda till konflikter med andra grupper inom samma community. Dominelli (2006) menar att communities har blivit hyllade som inkluderande men är samtidigt exkluderande för de människor som inte lever upp till kriterierna. Barriärer är oftast skapade runt communities. Kvinnor, minoritetsgrupper och människor med funktionsnedsättningar har ofta protesterat mot att de inte blivit behandlade som jämlika inom communities.

Det finns ingen universell konsensus kring vad community work är och forskningen inom området är begränsad. Alan Twelvetrees (2008) använder i sin bok "community work" följande definition: "The process of assisting people to improve their own communities by undertaking autonomous collective action". (Twelvetrees, 2008:8)

När staten inte levererar sina tjänster träder community work in. Community work inom socialt arbete är en form av hjälp till självhjälp. Samhällsarbetaren ska fungera som en person som stödjer och sätter igång en social utvecklingsprocess. (Ronnby, 2000)

I den internationella litteraturen som berör community work går det att finna flera olika termer för community work. De fyra vanligaste enligt Alf Ronnby är *community organization*, *community development*, *social planing* och eller *community action*. Dessa termer representerar olika modeller av community work. De tre första modellerna bygger på en föreställning att samhället "vilar på en gemensam grund av värderingar och samförstånd", trots att det kan finnas vissa motsättningar på ytan. (Ronnby, 2000:49) De modeller som bygger på en sådan grundsyn brukar betecknas som konsensusmodeller. Den sista modellen, community action bygger på en föreställning om att det i samhället finns djupgående motsättningar och att dessa bara kan upphävas om samhället genomgår en radikal förändring. Community action brukar därför sägas bygga på ett konfliktperspektiv. Community action är den modell som jag bedömt vara mest relevant för denna studie och kommer därför att redogöras för mer ingående nedan.

4.4.2 Community action

Community action refererar till ett arbete som ska hjälpa förtryckta grupper i ett community att få medel för att gemensamt kunna förändra sin situation. Bland annat genom att skapa

opinion och att utöva politiska påtryckningar av olika slag. Målet är att grupperna själva ska organisera och aktivera sig. (Dominelli, 2006)

Denna modell av community work grundar sig på en problem- och samhällsanalys som menar att sociala problem i ett community inte "orsakas av individers karaktärsegenskaper, begåvning eller förmåga utan av social ojämlikhet, klassamhälle, förtryck och utsugning" (Ronnby, 2000:51). För att de människor som är förtryckta ska få en större del av välfärden och få en mer jämlik position i samhället krävs kollektiv kamp. Samhällsarbetarna har en lojalitet till de mest utsatta och maktlösa grupperna i ett community och mål- och problemformuleringarna måste ske i direkt samarbete med de berörda människorna. (Ronnby, 2000) För att försäkra social rättvisa på individnivå måste strukturella ojämlikheter bort. (Dominelli, 2009)

Dominelli (2006) har valt att dela in community action i tre olika subgrupper varav en är *feministisk community action*. Denna form av community action initierades av feminister aktiva inom kvinnorörelsen för att ta itu med frågor som påverkade kvinnors liv såsom jämställdhet och demokrati. Nedan kommer jag att redogöra för feminism och community action.

4.4.3 Feminism och Community action

Kvinnor spelar en viktig roll i samhället men deras ansträngningar tas många gånger för givna eller ignoreras. Dominelli (2006) menar att de patriarkala relationerna som existerar i samhället har återspeglats i det traditionella samhällsarbetet. Feminister har utmanat samhällsarbeters förnekelse av kvinnor och krävt att kvinnors bidrag till välfärden samt de aktiviteter som utförs av kvinnor inom deras communities ska göras synliga. Kvinnors ökade medvetenhet kring sin position som underordnad samhällsmedborgare har bidragit till organisering kring frågor som är av stor vikt för deras välfärd, som till exempel fysiska och psykiska övergrepp. Dominelli (2006) tar upp kampanjer och nätverk som exempel på feministisk community action och skriver att feministiska kampanjer och nätverk har varit avgörande för lyfta fram kvinnors angelägenheter samt initiera en social förändring.

Feministiska kampanjer är ofta sakbaserade och inkluderar demonstrationer och massrörelser. De kan variera i storlek allt från kampanjer på internationell nivå till en liten grupp kvinnor som erbjuder varandra stöd och söker specifika resurser för sin sak. Kampanjer och nätverk startar med att omdefiniera individuella sociala problem till sociala frågor. Ett viktigt drag i feministiska kampanjer, menar Dominelli, har varit kvinnors hängivenhet till att höja allmänhetens medvetenhet.

Ett redskap som feministiska community workers använder när de arbetar med kvinnor är grupper med syfte att höja medvetenheten. Genom att dela personliga erfarenheter i sådana grupper har kvinnor kunnat identifiera gemensamma problem. Detta har bidragit till att kvinnor har gått ut offentligt med sina upplevelser av förtryck för att på så sätt utmana accepterade definitioner av deras problem och stereotyper om kvinnans passivitet.

Kvinnors erfarenhet av förtryck varierar. Det är därför viktigt att feministiska kampanjer och nätverk riktar sig mot denna variation bland kvinnor, för att undvika att förtrycka andra kvinnor i kampen för att få ett slut på det egna förtrycket. Samtidigt måste de försöka hitta gemensamma mål för att skapa en sammanhållning bland kvinnor.

Traditionell community action har misslyckats med att på ett tillfredställande sätt ta itu med människors individuella behov. Feminister har riktat sig mot detta problem genom att argumentera för att problem på en strukturell nivå har en direkt påverkan på personliga erfarenheter och på så sätt har de sammanlänkat det personlig med det strukturella. Utvecklandet av feministisk terapi och skapande av feministiska hälsocenter har varit två sätt att bättre tillgodose kvinnors individuella behov. Genom att på detta sätt utmana professioner

som är uppbyggda på manliga erfarenheter får kvinnor tillgång till dessa samhälliga resurser på ett helt annat sätt än tidigare. (Dominelli, 2006)

4.5 Pedagogik för förtryckta

Paulo Freire var en brasiliansk pedagog med sitt hjärta hos de fattiga i Latinamerika. Han utvecklade en revolutionär pedagogisk teori och gav 1970 ut sin bok "pedagogik för förtryckta" i USA, på portugisiska har den aldrig publicerats. En huvudtanke i hans pedagogik är att låta de fattiga själva komma till medvetenhet och inte mata de fattiga med den rika världens kunskaper. Freire hittade inspiration hos både marxismen och existensialismen. Hans pedagogik är utformad i en Latinamerikansk kontext men flera menar att hans teorier även är applicerbara i ett västerländskt sammanhang.

Freire har bland annat fokuserat på det som han kallar "tystnadens kultur", de förtrycktas tysta likgiltighet. Freire menar att teorin om de förtrycktas naturliga underlägsenhet är en myt och med hjälp av denna myt upprätthålls klassamhället och kolonialväldet. De förtryckta betraktar sig själva så som förtryckarna ser dem, som värdelösa. Fattigdom och okunnighet är ständiga bekräftelser på denna värdelöshet. Ett av de viktigaste instrumenten för att få ett stopp på detta är genom undervisning. Dock anser Freire att undervisning aldrig kan vara neutral.

Utbildning är antingen ett verktyg för människans frigörelse eller ett verktyg för hennes tämjande. När undervisning används som tämjande står läraren för kunskap och eleven för okunskap. Lärandeprocessen kan likställas med korvstopning, eleven fylls med ord, föreställningar och åsikter som tjänar de makthavandes intressen. Undervisning anses framgångsrik när eleverna motståndslöst accepterar allt som erbjuds dem, de som inte gör det betraktas som obildade. På detta sätt, menar Freire, så blir underkastelse och bildning samma sak. Den pedagogik som Freire förespråkar går ut på att problematisera istället för korvstopning. Undervisning ska innebära ett medvetenhetsskapande hos eleven som sker i dialog mellan lärare och elev. I dialog skall lärare och elev tillsammans benämna världen. Freire var övertygad om att en revolution måste komma till stånd för att Latinamerika skulle kunna bli befriad från den kolonialism som präglade länderna i århundrade och för att de förtryckta skulle få möjligheten att återta makten över sina egna liv. En sådan revolutionär förändring kan endast komma till stånd genom de förtrycktas organisering. Denna organisering kan ske på två olika sätt, genom agitation eller genom "kulturell befrielsehandling". Freire menade att agitation är det samma som tämjande undervisning. Agitation utgår inte från de förtrycktas behov och önskemål och är en revolution dömd att misslyckas, det enda som sker är ett maktbyte. Endast *med* folket kan en verklig befrielse lyckas. I utformandet av sin pedagogik utgår Freire från praktiska erfarenheter och menar att praktik och teori måst höra ihop. Freire ser den "äktade människan" som en fri och skapande varelse. Skillnaden mellan djur och människor är att djur inte kritiskt kan betrakta sin verklighet och inte heller försöka förändra den. Förtryckta människor är lika ofria som djur. "Pedagogik för förtryckta" strävar efter att förtryckta människor ska bli fria och skapande människor genom att de kritiskt ska kunna betrakta sin verklighet samt att få en vilja till att förändra den.

5 Metod

I detta kapitel kommer jag att redogöra för hur materialet har samlats in och analyserats min förförståelse, samt studiens validitet och reliabilitet.

5.1 Litteratursökning och val av metod

Jag ville skriva om något som hade en koppling till genus och efter en tids eftersökningar på internet förstod jag att våldet mot kvinnor i Nicaragua är ett stort problem och också något som uppmärksammas mycket under de senaste åren. Därför väcktes mitt intresse kring hur man arbetar med denna fråga i landet. Jag fick reda på att svenska polisen har ett samarbete med den Nicaraguanska polisen genom ett projekt finansierat av Sida. I detta projekt ingår stöd till familjevårdsenheterna i Nicaragua. Att fokusera på hur arbetet bedrivs och få mer kunskap kring detta är extra intressant för mig som blivande socialarbetare. Efter att ha bestämt land gjorde jag en bred litteraturgenomsökning för att samla på mig så mycket fakta kring Nicaragua och kvinnans situation i Nicaragua som möjligt innan jag gick in djupare på mitt ämne. Detta för att det är viktigt att få ett sammanhang för det som jag senare skulle fokusera på. Jag tog även kontakt med projektansvarig för svenska polisens arbete i Nicaragua för att få mer information kring familjevårdsenheterna.

Sökord som användes från början var "Nicaragua" och "kvinnor" och sökningar gjordes i Libris och på google. Därefter specificerades sökningarna utefter syftet med min studie. Sökord som användes var bland annat "family violence", "social work", "domestic violence", "mens violence", "violence against women" samt "kvinnofrid" och sökningarna skedde i Gunda och i databasen Social Service Act. Även uppsatser söktes på uppsatser.nu och avhandlingar på Göteborgs Universitets hemsida. Genom referenslitteratur till den information jag fann på detta sätt utökades mitt förråd ytterligare. Sedan påbörjades arbetet med att gallra och urskilja det som var relevant för min studie. Området mäns våld mot kvinnor är stort och mycket forskning har bedrivits runt om i världen kring denna fråga. Specifikt kring hur arbetet bedrivs i Nicaragua hittade jag lite information kring och därför beslöt jag i samråd med min handledare att ha en explorativ ansats på min studie och med hjälp av kvalitativa halvstrukturerade intervjuer samla in information. Med en explorativ studie menas att söka ny information kring det ämne som är föremål för undersökningen, det vill säga att utan tidigare förkunskap ta reda på så mycket som möjligt. Intervjuer kan under tidens gång ändra eller vidga infallsvinklarna på studien. För att tillåta detta ska frågeställningarna vara öppna och breda och intervjuaren flexibel och lyhörd för vad informanterna säger. (Kvale 1997) Då denna studie har som syfte att kartlägga arbetet för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor i Nicaragua, ansågs en kvalitativ ansats vara lämpligast.

Kunskapen kring hur arbetet bedrivs kommer dels att inhämtas induktivt, det vill säga att jag kommer att utgå ifrån empirin för att sedan koppla empirin till teori. Eftersom jag i början av studien inte är ett blankt blad, utan har med mig teorier som kommer att påverka hur jag ser på empirin, kommer detta innebära att jag också kommer att använda mig av en deduktiv ansats, det vill säga att jag utgår från en teori för att undersöka hur verkligheten kan förklaras utifrån denna teori. Att kombinera induktiva och deduktiva sätt att inhämta kunskap i samma studie benämns som en abduktiv strategi. (Larsson, 2005)

5.2 Urval

Totalt har jag genomfört sex intervjuer med personer från olika verksamheter; tre kvinnoorganisationer, en mansorganisation, en familjevårdsenhet och ett nätverk bestående av kvinnoorganisationer och enskilda kvinnor som tillsammans arbetar mot våld mot kvinnor. Flera av de kvinnoorganisationer som intervjuats ingår i nätverket. Vid fyra intervjuer var det

en från verksamheten som deltog, vid en intervju var det två. Jag har även genomfört ett kortare samtal med personal på ett kvinnoboende. Nätverket svarade på utvalda frågor från intervjuguiden via mail av skäl som redovisas under ”metodsvårigheter”.

Kvinnoorganisationerna som intervjuats valdes ut efter sökning på Internet samt tips från en anställd på Svalorna i Nicaragua. Mansorganisationen och nätverket hade jag inte från början tänkt intervju, dock insåg jag efter en tid i landet att en undersökande studie kring hur arbetet med mäns våld mot kvinnor bedrivs skulle vara ofullkomlig utan att lyfta in även deras arbete.

Kontakten med verksamheterna har dels skett genom att i förväg skicka mail och boka in en tid och dels genom att gå till verksamheternas kontor för att på så sätt boka in en tid för intervju. Personerna på samtliga organisationer som jag intervjuat har varit utvalda av organisationerna själva.

När det gäller familjevårdsenheten fick jag följa med polisen som är samordnaren för projektet i Sverige under en dag. På så sätt träffade jag chefen för familjevårdsenheterna i landet. Genom henne bokade jag in en tid för besök och intervju på en familjevårdsenhet. Personen som jag blivit uppmanad att prata med på familjevårdsenheten var chef på enheten och hon förmedlade mig vidare till en socialarbetare som arbetade där.

Antalet olika organisationer som jag pratat med är något fler än de som jag från början hade tänkt. Innan jag åkte var tanken att intervju tre kvinnoorganisationer och tre familjevårdsenheter. När jag väl var på plats och insåg vilket enormt arbete kvinnoorganisationer i landet lägger ner på denna fråga valde jag därför att intervju färre familjevårdsenheter och fler kvinnoorganisationer. Detta på grund av att jag antog att arbetet såg mer eller mindre likadant ut för familjevårdsenheterna, då de har en gemensam ledning, men skilde sig åt mer mellan kvinnoorganisationerna. Självklart finns det även avvikelser mellan familjevårdsenheterna, beroende på storlek och var i landet de befinner sig. Det hade varit intressant och värdefullt för denna studie att intervju personal från fler familjevårdsenheter och även personer från de olika yrkesgrupper som finns representerade på familjevårdsenheterna. Tiden jag hade till mitt förfogande tillät dock inte detta. Alla som intervjuats förutom de två informanterna på mansorganisationen har varit kvinnor och samtliga informanter har fått fungera som representanter för den verksamhet de arbetar inom.

5.3 Intervjuguiden och genomförande av intervjuerna

Med hjälp av en intervjuguide ringade jag in de teman som jag ville belysa, till varje tema fanns en bred inledande fråga samt flera följdfrågor. Följdfrågorna hade två huvudsyften, den ena var att få igång samtalet om den första frågan inte var tillräcklig. Då samtliga intervjuer genomfördes på spanska var det andra syftet med följdfrågorna att underlätta med språket för min del, genom att redan innan funderat kring vilka olika vägar den första frågan kunde leda in på och på så sätt redan ha översatt vissa, som jag såg det som, nyckelord för temat. En fara med följdfrågor som jag ser det är att det är svårt att undvika att leda samtalet åt något håll. Därför var jag försiktig med användningen av dessa under intervjuerna. Kvale (1997) skriver att intervjuaren bör leda intervjupersonen till vissa teman ”men inte till bestämda uppfattningar kring dessa teman”. (Kvale, 1997:37)

När det gäller första temat, som berörde allmän information kring organisationen, upplevde jag under de första intervjuerna att det var svårt med avgränsningen då informanterna gärna ville prata mycket och länge kring detta. Widerberg (2002) skriver att det är viktigt att kunna avbryta informanten, om samtalet har lett in på spår som inte anses intressant för studien, för att gå vidare till nästa tema. Detta var något som jag upplevde som svårt och efter några intervjuer valde jag istället att omformulera frågorna till mer direkta frågor, som *hur många arbetar här* istället för *kan du berätta lite om din organisation*. Inga av de teman som finns

med i intervjuguiden har visat sig irrelevanta under studiens gång, däremot har enstaka frågor visat sig vara svåra att förstå för informanten. Om detta berodde på ofullständig spanska eller om frågorna helt enkelt var obegripliga i den kontexten som informanterna befinner sig i är svårt att säga. Ett tema har även tillkommit under tiden "våld i Nicaragua" då jag efter första intervjun dels insåg att det är viktiga frågor för förståelsen kring det arbetet som bedrivs i landet och dels för att detta var något som informanten själv tog upp i slutet på intervjun.

Sista frågan har som syfte att täcka in om respondenten anser något vara viktigt som tidigare inte funnits tillfälle att ta upp under intervjun. Intervjuguiden användes som en grund vid varje intervjutillfälle men alla frågor ställdes inte alltid och nya följdfrågor uppkom som varierade för varje intervjutillfälle. Vid samtalet med kvinnoboendet frångicks frågeguiden eftersom det var en oplanerad intervju och tiden knapp. Syftet var därför inte att gå in på djupet hur de arbetade där, utan mer att få en överblick kring deras arbete.

Samtliga intervjuer genomfördes på informanternas arbetsplats och alla, förutom informanten från familjevårdsenheten, godkände användandet av en bandspelare. Då jag inte pratar spanska flytande närvarade min sambo under samtliga intervjuer som tolk. När det gäller intervjun med familjevårdsenheten fick jag istället anteckna för hand under intervjuns gång. Denna intervju tog ca tre timmar, dels för att det tog längre tid att anteckna men även för att informanten hade mycket hon ville dela med sig av. De andra intervjuerna som genomfördes varde ca en timme. Detta dels på grund av att alla intervjupersoner har haft mycket att göra och mer än en timme av deras tid kändes orimligt att kräva. Dela också pga. att efter en timme så förloras fokus och det är svårt att ställa relevanta frågor och uppfatta vad som sägs. Intervjun med familjevårdsenheten hade med fördel delats upp i två eller tre intervjuer och kanske även med flera olika personer som arbetade på familjevårdsenheterna, tyvärr fanns det inte tid till detta under min vistelse i Nicaragua. Att intervjuerna genomfördes på informanternas arbetsplats kunde innebära en distraktion under intervjun, ibland hände det att informanten kunde springa iväg för att göra något eller att det var någon som kom in för att prata med informanten. Detta upplevdes dock inte som ett stort problem för mig och jag såg stora fördelar med att få komma och se lokalerna där mycket av arbetet skedde.

5.4 Forskningsetiska övervägande

Informerat samtycke är en viktig etisk riktlinje för forskning om människor och innebär att undersökningspersonerna blir informerade om studiens generella syfte, hur undersökningen är upplagda samt eventuella konsekvenser och fördelar med att delta i undersökningen. (Kvale 1997) Till varje intervju hade jag med mig två informationsbrev, ett från min handledare som styrkte att jag läser vid Göteborgs Universitet samt kontaktuppgifter till min handledare om informanterna skulle ha några frågor. Det andra brevet, som jag själv har skrivit, hade ett större fokus på hur intervjun skulle gå till och att deltagandet var frivilligt. I detta brev fanns kontaktuppgifter till mig om de skulle ha några frågor efter intervjun. Jag har även muntligt i början av intervjuerna berättat lite om varför jag valt ämnet och Nicaragua och vad som ska hända med den information de lämnar ut. Jag har inte stött på några problem och blivit vänligt och öppet bemött av alla informanter, detta kan delvis bero på att det inte är någon känslig och personlig information som jag velat ta del av. Många informanter tror jag har sett det som en fördel att bli uppmärksammas internationellt, inte minst i Sverige som varit ett stort bidragsland till Nicaragua.

Vidare innebär informerat samtycke att deltagandet i undersökningen är frivilligt och att undersökningspersonerna när som helst kan dra sig ur. Dock finns det vissa praktiska svårigheter med informerat samtycke, tex vem det är som ska ge sitt samtycke (Kvale, 1997).

Detta blev aktuellt i denna studie när det gäller intervjun med familjevårdsenheten, då intervjutiden bokades in genom högsta chefen och informanten valdes ut av enhetschefen på familjevårdsenheten. Informanten blev informerad om att deltagandet var frivilligt och när som helst kunde avbrytas men det kan tänkas att deltagandet inte upplevdes som helt frivilligt då beslutet att delta i studien kom från högsta chefen.

Konfidentialitet är en annan etisk riktlinje som Kvale (1997) tar upp och som innebär att information som avslöjar undersökningspersonernas identitet inte kommer att redovisas. Då studien endast kommer att redovisas på svenska försvinner lite av konfidentialitetsproblematiken. Jag har ändå valt att inte skriva ut namnet på informanterna i studien då detta är irrelevant för resultatet. Dock har jag bedömt det som relevant vad informanterna haft för arbetsuppgifter inom verksamheterna och därför valt att skriva ut det i resultatet. Som tidigare nämnts har jag inte frågat några personliga frågor, vilket förmodligen gjort det lättare för informanterna att svara på frågorna. Den information som informanterna lämnat kring barriärer i samhället kan, med tanke på den politiska situation som är i landet där regeringen och president Ortega åtalat kvinnor aktiva inom kvinnorörelsen, orsaka problem för informanterna och för verksamheterna. Därför har jag valt att inte nämna verksamheterna vid namn då detta bedöms som irrelevant för studiens syfte och inte heller skulle tillföra studien något extra. Alla verksamheter har dock blivit tillfrågade om det är ok att skriva ut verksamheternas namn i uppsatsen, vilket samtliga har godkänt. Därför har jag valt att inte helt försöka undanröja alla möjligheter till igenkänning, då detta bedömdes skulle inverka på studiens resultat.

Eventuella konsekvenser för undersökningspersonerna att delta i undersökningen är en annan etisk aspekt som är viktig att fundera kring. Inte bara eventuella konsekvenser för undersökningspersonen utan även för den grupp som personen representerar. (Kvale, 1997) Liksom tidigare nämnts har namnen på intervjupersonerna samt verksamheterna inte utelämnats i studien, vilket medför att riskerna för eventuella konsekvenser för intervjupersonerna samt verksamheterna minskar. Likaså innebär det faktum att studien endast kommer publiceras på svenska en minskad risk vad gäller eventuella konsekvenser för informanterna samt verksamheterna.

5.5 Förförståelse

För att vi ska kunna göra världen runt omkring oss begriplig är förförståelse nödvändig. Skälet till detta är att vi måste ha idéer kring vad vi ska titta efter när vi ska tolka en text eller ett fenomen. Utan idéer skulle vi inte ha någon riktning i vårt sökande. (Gilje och Grimen 2003). Gilje och Grimen tar upp tre olika komponenter som kan ingå i vår förförståelse: språk och begrepp, trosuppfattningar och individuella erfarenheter.

Vi ser världen genom de begrepp som vårt språk tillhandahåller. Olika språk har olika begrepp som de förfogar över. Detta innebär att två personer som inte talar samma språk kan ha olika förståelsehorisonter som gör att "samma fenomen" uppfattas på skilda sätt. (Gilje och Grimen, 2003) Då informanterna och jag som undersökare inte har samma modersmål är detta något som skulle kunna innebära ett problem när det gäller tolkning av fenomen. Vissa specifika begrepp för ämnet har upplevts svårt att hitta en korrekt översättning för. Då jag är van med mitt språk och mina begrepp är det inte alltid lätt att se om det ibland skett en felaktig översättning som kan ha lett till att svaren blivit annorlunda än om det hade skett en korrekt översättning. Detta har dock inte upplevts som ett stort problem.

I den andra komponenten i vår förförståelse, *trosuppfattningar*, ingår alla de uppfattningar om världen som vi menar är sanna. Människor har trosuppfattningarna inom en rad olika områden såsom; naturen, samhället och om människor runt omkring. Dessa trosuppfattningar är avgörande för vad en person tar för givet och vad som upplevs problematiskt. (Gilje och Grimen, 2003) Under hela min vistelse i Nicaragua var detta något som jag funderade aktivt

över för att jag skulle vara uppmärksam på skillnader i saker som jag tog för givet. Ibland kan dessa saker, som för en själv är självklara, komma upp till ytan i möte med andra kulturer och samhälliga kontexter. Till exempel så är jag uppväxt med en stor tillit till staten och det svenska trygghetssystemet, något som många invånare i Nicaragua inte har. En effekt av detta är att det ideella arbetet i Nicaragua är mycket mer utbrett än i Sverige.

Den tredje komponenten *personliga erfarenheter* innebär att vi tolkar världen utifrån våra egna erfarenheter. (Gilje och Grimen, 2003) Genusfrågor är något som under en lång tid intresserat mig. Intresset fördjupades när jag läste genusvetenskap på Göteborgs Universitet och ytterliga intresse väcktes under kursen "Kvinnor i utsatta livssituationer" på socionomprogrammet. Genom dessa kurser fick jag upp ögonen för hur stort och utbrett mäns våld mot kvinnor är i princip hela världen och vilka konsekvenser detta kan leda till för kvinnor och barn men även samhället i stort. Detta bidrog till att jag valde ämnet och kan givetvis ha inneburit en viss vinkling.

Vissa delar av ens förförståelse blir tydliga i mötet med andra människor, speciellt i mötet med en annan kultur medan andra inte gör sig hörda. Jag har under hela min vistelse försökt att reflektera kring min förförståelse och hur den kan påverka mig under intervjuerna med informanterna.

5.6 Analys

Ett första steg i analys av de genomförda intervjuerna är att strukturera och kartlägga materialet som ofta är stort och komplext. Detta görs genom utskrift av intervjuerna samt att göra dem tillgängliga för analys, genom att till exempel skilja ut det väsentliga och det oväsentliga. Studiens syfte och teoretiska utgångspunkt avgör vad som är väsentligt och vad som inte är det. När det gäller själva analysen av materialet finns det olika analysmetoder som kan vara till hjälp. I denna studie kommer meningskoncentrering att användas, vilket innebär att den väsentliga innebörden av det som sagts formuleras mer kortfattat. Meningskoncentrering som analysmetod består av fem steg. Det första steget är att få en känsla av helheten genom att läsa igenom hela intervjun. I det andra steget ska de meningsenheter som informanten själv uttryckte fastställas. Det tredje steget består av att formulera teman som dominerar de meningsenheter som informanten uttryckt. I det fjärde steget ska frågor ställas till dessa meningsenheter utifrån studiens syfte. Ett femte och sista steg knyts alla väsentliga teman samman till en beskrivande utsaga. (Kvale, 1997)

Samtliga intervjuer översattes och skrevs ut på svenska, redan i detta skede började gallringen av det som var väsentligt samt det som var oväsentligt. Intervjuerna översattes inte ord för ord utan sammanfattades i begripliga meningar på svenska. Dessa utskrifter lästes sedan igenom för att få en överblick av den information som informanterna lämnat. Ytterligare gallring skedde kring vad som bedömdes som väsentlig information och oväsentlig utifrån syftet med studien samt de teorier och begrepp som valts. Därefter sammanfattades den information som informanterna uppgivit i korta meningsenheter. Teman formulerades utefter dessa meningsenheter och frågor ställdes till meningsenheterna. Till exempel: Vad säger detta mig om hur verksamheterna arbetar? Slutligen sammanfattades alla teman och skrevs ut i en begriplig och läsbar form. I analysen av resultaten har både tidigare forskning samt teoretiska perspektiv använts som en hjälp för att göra informationen begriplig.

5.7 Validitet och reliabilitet

Då man vill göra en vetenskaplig studie är det viktigt att fundera över studiens validitet och reliabilitet. Validitet och reliabilitet är positivistiska begrepp och torde därför inte vara helt applicerbara på en kvalitativ studie. Kvale (1997) avfärdar dock inte begreppen utan försöker

istället använda dem i former som är relevanta för intervjuforskningen. Det är på detta sätt begreppen kommer att användas i denna uppsats.

5.7.1 Validitet

En vanlig definition på validitet är att man lyckats mäta det man avsåg att mäta. Inom kvalitativ forskning handlar det snarare om i vilken utsträckning den metod som valts undersöker vad den syftade till att undersöka. (Kvale, 1997) Kvale (1997) menar att validering är något som skall ske under alla stadier i forskningsprocessen för att kunna säkerställa studiens tillförlitlighet, trovärdighet och rimlighet.

Att jag inte talat det språk flytande som intervjuerna genomfördes på kan ha inneburit att resultaten påverkats både under intervjuerna men även vid utskriften av dessa. Kvale (1997) skriver att validiteten under en intervju dels handlar om tillförlitligheten hos informantens rapport och dels kvaliteten hos själva intervjuandet. Intervjuaren bör ständigt ifrågasätta och kontrollera det som sägs. Informanterna har alla varit kunniga om den verksamhet de arbetar inom, ett flertal har arbetat just med att ge information kring sitt arbete till allmänheten. Därför vill jag påstå att tillförlitligheten hos deras rapporter har varit hög. Dock är det inte helt problemfritt att låta en person representera en hel verksamhet. I början av intervjuerna klargjorde jag att det var verksamhetens arbete och åsikter som jag ville få information om. Självklart kan en persons egna personliga åsikter ibland lysa igenom, i de fall då jag upplevt att informanten uttryckt sin egen åsikt har detta tydliggjorts i resultaten eller helt utelämnats. När det kommer till intervjuandet och att ifrågasätta och kontrollera det som sagts har språket utgjort vissa hinder. Vid genomgång av det inspelade materialet har det i vissa fall upptäckts att följdfrågor hade behövts ställas för att säkert veta att det som sades uppfattades på rätt sätt. I de fall då det har varit tveksamt vad informanterna egentligen menat har denna information helt utelämnats vid resultatredovisning. Jag vill därför påstå att det resultat som presenteras har hög validitet. Dock om språket hade varit detsamma hade intervjuerna möjligtvis blivit mer djupgående och resultatet blivit lite tyngre.

När det gäller utskriften av intervjuerna så försöktes en så hög validitet som möjligt uppnås genom att lyssna igenom intervjuerna flera gånger och sedan skriva ner så noggrant som möjligt. Utskrifterna gjordes direkt på svenska i sammanfattande form vilket kan ha inneburit att viss information försvunnit på vägen. Vid analys av resultaten upptäckte jag en stor brist i att skriva ensam, dock var det en stor fördel att min sambo varit med under hela studiens gång som möjliggjorde diskussion och reflektion. En annan aspekt som torde leda till en högre validitet när det gäller analysen är att uppsatsen fått vila några månader för att återigen börja arbetas med, detta möjliggjorde för andra vinklingar på analysen som jag tidigare inte upptäckt.

Under studiens gång har jag hela tiden försökt koppla tillbaka till studiens syfte för att på så sätt säkerställa att jag med säkerhet undersöker det jag avsåg att undersöka.

5.7.2 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om forskningsresultatens konsistens, att den kunskap som tagits fram är framtagen på ett tillförlitligt sätt. Fyra intervjuer samt samtalet med kvinnoboendet spelades in med hjälp av en Mp3 spelare. Ljudkvaliteten på inspelningarna varierade beroende på hur mycket ljud som var runt omkring vid intervjutillfället. En av intervjuerna utfördes i ett stort rum med fönster ut mot gatan. Vid denna intervju kan det ibland vara svårt att uppfatta vad som sägs. För det mesta så var inspelningarna av god kvalitet och borde därför inte ha så stor inverkan på studiens reliabilitet. Kvale (1997) menar att en faktor som kan påverka forskningsresultatens reliabilitet i en kvalitativ studie är hur intervjuaren ställt sina frågor. Kvale tar upp ledande frågor som exempel, som, om de inte används medvetet som en del i intervjutekniken, kan inverka på de svar som ges. Det faktum att intervjuerna genomfördes på

ett annat språk medförde att ledande frågor ibland ställdes, då det var svårt att snabbt formulera en fråga korrekt. Språket kan även ha medfört att det ibland skett missförstånd genom till exempel felaktig användning av begrepp, vilket kan ha påverkat svaren.

5.7.3 Generaliserbarhet

Studiens syfte har inte varit att på ett heltäckande sätt redogöra för hur alla verksamheter i Nicaragua arbetar för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor. Snarare var ambitionen att redogöra för hur arbetet kan se ut, därmed inte sagt att alla kvinnoorganisationer eller alla familjevåldsenheter arbetar på samma sätt. Endast en person, i ett fall två personer, från varje verksamhet har intervjuats, vilka ha fått representera hela sin verksamhet, detta kan ha påverkat resultatet. Det allra bästa hade varit att intervjua flera personer från varje verksamhet för att kunna generalisera resultaten till hela verksamheten som informanterna arbetar inom.

5.7.4 Metodsvårigheter samt metoddiskussion

Som tidigare nämnts bokades en intervju med nätverket in genom en kvinna som jag bodde hos i Managua. Väl på plats för intervjun fick jag reda på att personen jag skulle prata med hade fått förhinder. På grund av tidsbrist gavs det inte tillfälle att boka in en ny intervjutid och utvalda frågor från frågeformuläret skickades därför ut via mail. Detta medförde att det blev lättare att översätta denna intervju samt att svaren jag fick kan ha tänkts igenom mer noggrant. Dock är det lättare att prata än att skriva och därför kanske inte svaren blev riktigt lika utförliga som de hade blivit annars. En annan nackdel är att det inte blir lika naturligt att ställa följdfrågor.

Kvalitativ forskning är, enligt Widerberg (2002), för många synonymt med intervjuundersökningar. Först i efterhand, när det är för sent, reflekterar man över andra metoder som kunde ha varit bra för att få svar på de frågor som man vill besvara. När det gäller den här studien hade det varit en stor fördel att genomföra observationer hos verksamheterna i kombination med kvalitativa intervjuer. Detta för att få en mer ingående förståelse kring hur de arbetar. Det kan nu tänkas att mycket uppfattades som självklart för verksamheterna i deras sätt att arbeta och därför inte nämndes under intervjuerna. Genom att utföra observationer i kombination med intervjuer kan det även tänkas att en del av de bekymmer som språket utgjorde skulle ha suddats ut. Detta genom att det kan vara lättare för förståelsen att både höra och se.

Språket utgjorde som sagt ett hinder, som blev något större än jag först trott. En kvantitativ studie med enkätundersökningar hade också kunnat minska språkproblemet något, då det är lättare att översätta från skrift än från tal. Dock ansågs inte en kvantitativ studie lämpa sig för syftet med min studie, då en enkätundersökning förutsätter förkunskap inom området för att kunna ställa relevanta frågor.

Jag upplevde ofta som att tiden gick alldeles för fort under intervjuerna och att jag inte hann med att ställa alla de frågor som jag ville. Det var många gånger svårt att förhålla sig till att studien skulle vara explorativ och beskrivande, och inte gå in på djupet på någon specifik fråga. Detta var dock något som jag med tiden lärde mig och intervjuerna blev då bättre.

6 Resultat och analys

I detta kapitel kommer först en presentation av de verksamheter som deltagit i studien att ges. Sedan kommer ett avsnitt om lagstiftningen i Nicaragua när det gäller familjevåld, då denna information kan vara viktig att ha med sig eftersom familjevåldsenheternas arbete i hög grad styrs av lagstiftningen. Även de andra verksamheternas arbete påverkas av lagstiftning som också kan säga något om normer och värderingar som finns i ett samhälle.

Därefter följer olika teman som framträtt vid en sammanställning av intervjumaterialet samt av det material som verksamheterna delat ut vid intervjutillfället. Under varje tema kommer först resultatet från intervjuerna att presenteras och sedan följer en analys, där resultatet kopplas till teoretiska perspektiv och tidigare forskning. Ibland kan ett tema vara indelat i flera olika underteman, i dessa fall följer en analys under varje undertema.

När begreppet "organisationerna" används syftar jag endast på kvinnoorganisationerna samt mansorganisationen. När begreppet "verksamheter" används syftar jag på samtliga aktörer som intervjuats i denna studie.

6.1 Kort presentation av verksamheterna

Den information om verksamheterna som redovisas här har dels hämtats in vid intervjutillfällena, dels samlats in via verksamheternas egna hemsidor och broschyrer. Kvinnoorganisationerna, mansorganisationen och kvinnoboendet är partipolitiskt obundna, icke vinstdrivande och icke statligt finansierade. Familjevåldsenheten är den enda verksamhet som är en statlig institution i denna studie. Kvinnoorganisationerna samt mansorganisationen arbetar inte enbart med att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor utan detta är en del i deras arbete.

Kvinnoorganisation A

Organisationen har arbetat sedan 1989 med frågor som rör kvinnors hälsa och utveckling. Inom organisationen arbetar kvinnor inom medicin, socialt arbete, juridik och administration. Organisationen finns på tio olika platser i landet. Organisationens mål är att; förbättra livskvalitén för kvinnor i Nicaragua, arbeta för och försvara sexuella- och reproduktionsrättigheter samt arbeta för rätten att leva utan våld. Organisationen har en mottagning för sexuell hälsa och reproduktion, dit kvinnor kan komma för att bland annat få preventivmedelsrådgivning. Organisationen vill även påverka politiken till förmån för kvinnor. Kvinnoorganisation A var den organisation som de flesta, av de personer jag träffade och pratade med, kände till. Informanten arbetade som samhällsinformatör och utbildare.

Kvinnoorganisation B

Organisationen startade i mars 2000 och arbetar för att förbättra kvinnor och barns situation. På kontoret arbetar tretton personer. Det finns bland annat psykolog, advokat, sociolog, administratör och läkare. Organisationen arbetar i två olika territoriella delar. Dels på landsbygden i fem olika byar och dels i tio olika stadsdelar i den stad där organisationen har sitt kontor. Hos organisationen kan kvinnor köpa läkemedel till rabatterade priser, delta i utbildning kring rättighetsfrågor, få juridisk rådgivning samt få tillgång till läkare och psykolog.

Kvinnoorganisation C

Organisationen startade 1989 och arbetar för att kvinnor och barn själva ska ha makten över sina liv och sin utveckling. Organisationen satsar mycket på utbildning för att kunna ge kvinnor större självständighet både ekonomiskt och för att få kraft i sig själva. Som en del i

deras arbete för att bekämpa våld i familjer erbjuder de juridiskt och psykologiskt stöd men även möjlighet för kvinnor att ta lån för att kunna studera. Organisationen finns på fem olika platser i Nicaragua och finns även i Guatemala, Schweiz och Österrike. I organisationen arbetar bland annat jurister, psykologer, socialarbetare, ekonomer, professionell skönhetspersonal samt lärare.

Kvinnoboendet

Kvinnoboendet har funnits sedan 1991 och drivs av en ideell kvinnoorganisation. På boendet arbetar tre personer; en advokat, en psykolog och en socialarbetare. Dessa sköter allt arbete. Boendet har fem rum och ska täcka upp behovet från byarna runt omkring staden.

Kvinnoboendet är det enda boende för kvinnor som finns i staden vilken har ca 100 000 invånare och befinner sig i norra delen av landet ca två timmar från huvudstaden Managua. I denna stad finns även Kvinnoorganisation B och C. Informanterna arbetade som psykolog och socialarbetare.

Mansorganisationen

20 maj 2000 startade organisationen i Managua men idag finns de i nästan hela Nicaragua.

Förra året startade en grupp i en stad som ligger på Atlantkusten, vilket är speciellt då det inte finns så många aktiva organisationer i denna del av landet. För övrigt så finns organisationen representerade i städer längst Stilla havskusten och en bit in i landet.

Organisationen finns i fyra olika zoner och består av män. På nationell nivå har de ca 2000 medlemmar varav 60 har rätt att rösta i församlingen. De olika zonerna väljer ut representanter som de skickar till församlingen för att rösta.

Församlingen är överst i organisationen och ger råd och direktiv till verksamheterna. Det finns en president och en vice president som tar de avgörande besluten. På kontoret i Managua finns de verkställande koordinatörerna för de olika projekt som organisationen driver. Mansorganisationen består av män som arbetar med män. De menar att om en förändring skall till när det gäller mäns våld mot kvinnor måste man arbeta med männen för att förändra deras attityder gentemot kvinnor. Informanterna arbetade som koordinatörer för olika projekt på huvudkontoret.

Familjevåldsenheten

Den första familjevåldsenheten startade i december 1993, med syfte att göra rättsystemet mer tillgängligt för kvinnor och barn. Idag finns det 35 familjevåldsenheter i Nicaragua. Dessa är placerade på polisstationer runt om i landet med varierande storlek. På varje enhet finns minst en advokat, en psykolog, en socialarbetare, fyra poliser, en chef och en chaufför. Den nicaraguanska staten står för löner och byggnader. Familjevåldsenheterna får bidrag från andra stater, bland annat Sverige och Spanien. Sida har länge gett stöd till verksamheten genom att förse verksamheten med material samt genom att finansiera utbildning av polis, socialarbetare och psykologer. Familjevåldsenheten som intervjuades i denna studie finns i Managua. Informanten arbetade som socialarbetare på familjevåldsenheten.

Nätverket

Nätverket startade 1992 efter den första nationella kvinnliga konferensen ”gemenskap i olikheten” för att tillsammans kämpa mot mäns våld mot kvinnor. Nätverket är partiobundet och utan etnisk, ålder eller religiös påverkan. Medlemmar i nätverket är både individuella kvinnor som har erfarenhet i kampen mot våldet och kvinnor som representerar en organisation. I dagsläget är 130 organisationer och mer än 100 enskilda kvinnor medlemmar i nätverket. Nätverkets mission är att bidra till att omvandla maktförhållandena som har sin grund i det patriarkala systemet för att på så sätt få stopp på mäns våld mot kvinnor.

På det nationella kontoret arbetar 10 personer. Tre personer arbetar med finansiering, en är portvakt, en samhällsinformatör, en assistent för olika områden, en nationell koordinator som arbetar med politisk koordination, en arbetar med strategisk utveckling, en arbetar med politiska aktioner samt en säkerhetsvakt. Informanten arbetade som samhällsinformatör.

6.2 Lagstiftning som reglerar mäns våld mot kvinnor i Nicaragua

Information kring lagstiftningen har dels hämtats från ett häfte utgivet av Kvinnoorganisation A *Relaciones Justas: para vivir sin violencia* dels ett kampanjblad utgivet av familjevårdsenheterna samt Ellsbergs bok *Candies in hell*.

Den nuvarande familjevårdslagstiftningen trädde i kraft 1996.

Lag 230 syftar till att motverka och straffa intrafamiljärt våld. En viktig aspekt i denna lag är att även om det inte finns synliga tecken på våld kan en våldshandling ändå betecknas som ett brott. (kvinnoorganisation A) I den tidigare lagstiftningen, som var från 1800-talet, betraktades en våldshandling som ett brott om skadorna som handlingen gett upphov till var så allvarliga att de krävde åtminstone 10- 15 dagar att läka. (Ellsberg 2000)

Förutom fysiskt våld behandlar lagen bland annat följande;

- Åtgärder för säkerhet och skydd för att motverka brott. Alla medborgare över 16 år har rätt att be om skydd (Kvinnorganisation A) Vid familjevåld kan en ansökan om skydd lämnas till familjevårdsenheten. Även om personen som man söker skydd ifrån inte blir straffad så kan en diskussion med domaren föras för fortsatt skydd. (familjevårdsenheten)
- Psykiskt våld och betecknar detta som ett brott. Psykiska skador är känslomässiga skador; t.ex. sömnproblem, skräck, rädsla, osäkerhet, förnedring och hot.

Lag 150 behandlar sexuellt våld. Enligt denna lag betecknas bland annat följande som brott; när en vuxen har sex med en minderårig, användandet av hot, våldtäkt, incest. Enligt lagen kan förföljelse och sexuell utpressning betecknas som brott.

Straffsätser i den nya strafflagstiftningen;

Mord 20-30 år

Allvarlig misshandel 3-7 år (mycket allvarlig misshandel kan ge upp till 12 års fängelse)

Mindre allvarlig misshandel 1-2 år

Ofullständighet i sina underhållsåtaganden 2-3 år

Våldtäkt 8-12 år

Hot 6 mån-1år (Hot med vapen kan ge upp till 2 års fängelse)

6.3 Verksamheternas definition av våld

Avgörande för hur arbetet bedrivs för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor är vad verksamheterna betraktar som våld. Vilka handlingar är det som verksamheterna försöker förebygga och förhindra?

Det fanns en samstämmighet kring verksamheternas uppfattningar om vad som går in under begreppet våld. Kvinnoorganisationen A hade till den internationella kvinnodagen gjort ett plakat. På detta plakat fanns en uppräkningslista av olika former av våld, exempel på vad de kan innefatta samt skador de kan ge upphov till. Dessa var:

- Fysiskt våld: varje handling som resulterar i en fysisk skada utanpå eller inuti kroppen. Till exempel innefattar fysiskt våld; slag, sparkar, bett, knytnävsslag. Fysiskt våld kan till exempel orsaka blåmärken, brännskador, huvudvärk, sår och blödder, död.

- Psykiskt våld: innefattar handlingar som har för avsikt att kontrollera, isolera och förminska självständighet och handlingsförmåga riktat mot en annan person. Psykiskt våld är när man nedvärderar någon, skriker, hotar, utpressar, förolämpar, vredesytrningar osv. Psykiskt våld kan bland annat leda till minskat självförtroende, ensamhet och depression, känslor av skam och skuld, isolering, sömnsvårigheter och ångest.
- Sexuellt våld: verbala och kroppsliga uttryck, såsom beröring, smekningar, penetration som kan vara anal, vaginal och/eller oral, på ett tvingande sätt eller utan samtycke. Sexuellt våld kan bland annat resultera i HIV och andra sexuellt överförbara sjukdomar samt icke önskad graviditet.
- Ekonomiskt våld: kontroll av ekonomiska tillgångar som är nödvändiga för paret, vägran att förse med livsmedel och ekonomiska tillgångar som är nödvändiga för hemmet, ekonomisk utpressning samt hot om att bli utkastad från hemmet.

I en manual från 2003 kring hur familjevårdsenheterna ska behandla överlevande av intrafamiljärt och sexuellt våld står det att "våld är alla handlingar som resulterar i skada". Våldet är uppdelat i intrafamiljärt samt sexuellt våld där intrafamiljärt våld innefattar fysiskt och psykiskt våld med liknande definition som Kvinnoorganisation A använder sig av. Även när det gäller sexuellt våld finns en liknande definition men ett stort fokus läggs på sexuella övergrepp på barn. Skada på egendom, rån och snatteri betraktas som våld.

Mansorganisationen lyfte fram när män ropar efter kvinnor på gatan, eller busvisslar, på ett sätt som kvinnor inte uppskattar, som en form av våld. Att ha samlag med någon när man vet att det finns risk för personen att få HIV, även om samlaget är frivilligt, var något som mansorganisationen tog upp som ett exempel på övergrepp.

Samtliga verksamheter som intervjuats tycks ha en bred definition av vad våld är som innefattar psykiskt, fysiskt, sexuellt och ekonomiskt våld.

Det finns en pågående diskussion i forskarsamhället kring fördelar och nackdelar med att använda en bred definition av våld som inkluderar många olika aspekter av övergrepp (Enander 2008). Kelly (1988) menar att alla former av mäns makt, individuell som institutionell, är potentiellt definierbara som våld.

Enander (2008) lyfter upp två argument för att använda en bred definition av våld. För det första är det för att belysa att våldet är multidimensionellt, en snävare definition riskerar att leda till att problemets helhet går förlorad. Det andra argumentet till att använda en bred definition är för att respektera den erfarenhet som många kvinnor har av att den emotionella eller psykologiska delen av våldet är den mest smärtsamma. (Enander 2008)

Vissa menar att kvinnors egen uppfattning kring vad våld är bör vara rådande. Hearn (1998) skriver att vad som definieras som våld är historiskt och kulturellt konstruerat. Något som inte benämns som våld i en situation eller tid kan benämnas som våld någon annanstans.

I ett feministiskt perspektiv på våld anses det viktigt för kvinnor som överlevt våld, och för människor runt omkring dem, att namnge våldsamt beteende som våld. Detta hjälper kvinnors psykologiska läkningsprocess, och möjliggör omgivningens fördömande av sådana handlingar. Därför menar Pickup et al. (2001) att det bör finnas någon slags objektiv definition av våld eftersom kvinnor från olika kulturella kontexter inte alltid betraktar eller benämner de handlingar som de utsätts för som våld. Att det råder en så stor samstämmighet kring verksamheternas uppfattningar kring vad som är våld torde därför vara en stor fördel för de kvinnor som utsätts för våld samt i arbetet för att få samhället att fördöma dessa handlingar.

Att mansorganisationen betraktar bussvisslingar som våld kan förstås med hjälp av Kelly's begrepp "våld som ett kontinuum". Med detta begrepp vill Kelly peka på det samband som finns mellan vad som betraktas som mindre allvarigare former av våld samt allvarliga former

av våld. Genom att lyfta fram detta samband menar Kelly att alla former av våld är allvarliga. Vad som betraktas som ett mindre allvarligt intrång i en kvinnas liv, som t.ex. bussvisslingar, kan således fungera som en påminnelse om att allvarligare saker kan hända. Även Wendt Höjer (2002) menar att t.ex. bussvisslingar fungerar som en påminnelse till att allvarligare saker kan hända, vilket förklarar den rädsla som många kvinnor kan känna vid vad Wendt Höjer benämner "vardagstrakasserier". Wendt Höjer lyfter fram den koppling som finns mellan objektifiering, sexualitet och våld. Objektifiering ses som en förutsättning för våld. Genom "vardagstrakasserier" blir kvinnan både objektifierad och sexualiserad.

6.4 Mäns våld mot kvinnor i Nicaragua

För att förstå hur verksamheterna arbetade och varför ansåg jag det vara av vikt att ta reda på om verksamheterna ansåg att mäns våld mot kvinnor var ett stort problem i Nicaragua och om de uppfattade att deras åsikt stämde överens med samhällets uppfattning i stort. Likaså bedömde jag det som relevant att ta reda på verksamheternas upplevelser av rättssystemet. Detta sammantaget för att se vilka eventuella motsättningar verksamheterna stötte på i sitt arbete vilket naturligtvis påverkar det arbete som bedrivs. Under detta avsnitt kommer verksamheternas syn på om våld mot kvinnor är ett stort problem att presenteras samt om det i så fall upplevdes vara ett erkänt problem i samhället. Även verksamheternas upplevelser av rättssystemet kommer att presenteras. Lite senare i resultat- och analysdelen kommer verksamheternas syn på om det finns barriärer i samhället som försvårar deras arbete att redogöras för.

Vid intervjutillfällena ställdes frågor om mäns våld mot kvinnor i Nicaragua var ett stort problem och om det i så fall var erkänt som ett problem i samhället. Samtliga verksamheter var eniga om att mäns våld mot kvinnor i Nicaragua är ett stort problem. De verksamheter som fick frågan om problemet var erkänt i samhället menade att så är fallet men att resurser för att bemöta problemet är bristfälliga.

Nätverket uppger att våld mot kvinnor betraktas som ett hälsoproblem i Nicaragua och är erkänt som detta genom en förordning av hälsoministret. Dock har man inte lyckats utveckla ett system för att effektivt registrera våldet mot kvinnor.

Kvinnorganisation C berättar att de under en lång period arbetat med ledarna i de olika stadsdelarna i staden där intervjun ägde rum.

"Innan när vi påtalade problemen för dem sa de att det inte var så farligt och att de problem som var viktiga var att husen och vägarna var dåliga. Nu sedan ungefär fyra år erkänner man att våldet existerar och att det är ett problem som måste åtgärdas." (Kvinnorganisation C)

Både familjevårdsenheten och nätverket lyfter fram bristen på tillförlitlig statistik och menar att det är ett faktum att antalet anmälningar till familjevårdsenheterna ökat. Men om detta beror på att benägenheten till att anmäla brott har ökat eller om det faktiska antalet brott har ökat är svårt att säga. När det gäller antalet kvinnor som mördats av män riktar nätverket en kritik till familjevårdsenheternas statistik då dessa, enligt Nätverket, är missvisande. Enligt nätverkets egna undersökning är andelen kvinnor som mördats av män mycket fler än vad familjevårdsenheternas statistik tyder på. Familjevårdsenheten som intervjuades i denna studie får varje år in ca 2500-3000 anmälningar från kvinnor. I denna statistik är endast de anmälningar där det rör sig om brott enligt lagen inräknade, till exempel finns inte ekonomiskt våld medräknat.

Bristfällig statistik lyfter både nätverket och familjevårdsenheten fram som ett problem. Pickup (2001) menar att ett steg för att bekämpa mäns våld mot kvinnor är genom att öka

medvetenheten i samhället kring denna fråga. Ett sätt att göra detta på är genom att kartlägga problemet, kvinnors upplevelse av våld, dess förekomst och konsekvenser.

Ellsberg (2000) skriver att det generellt inom forskning kring mäns våld mot kvinnor saknas jämförbar och i vissa fall tillförlitlig statistik. Detta på grund av inkonsekvens i på vilket sätt våld förstås och mäts. Två stora utmaningar för forskare inom området är hur våld ska definieras och mätas samt hur urvalet skall ske. En ytterligare komplikation är att det inte är det faktiska antalet kvinnor som blivit utsatta för övergrepp som mäts utan snarare antalet kvinnor som är villiga att avslöja övergreppen. De två största utmaningarna för jämförbarhet mellan studier är enligt Ellsberg; urvalet av deltagare, vissa studier tittar endast på kvinnor inom ett visst åldersspann, vissa endast på gifta kvinnor eller tidigare gifta. Den andra utmaningen är hur våld definieras, i vissa studier tas endast våldshandlingar som inträffat inom en viss tidsperiod med medan andra mäter livstidsförekomst, vissa studier skiljer inte heller mellan olika typer av våldshandlingar. Jubb och Izumino (2002) påpekar att en stor fördel med familjevåldsenheterna har varit att få tillgång till information och statistik kring mäns våld mot kvinnor som tidigare inte samlats in. Men författarna ser även problem med denna form av statistik och information, då den dels är beroende av hur våld definieras i lagen och dels av den förståelse som poliser som ska dokumentera har. Författarna skriver vidare att många former av familjevåld är klassificerade som förseelser i Nicaragua, dessa blir inte registrerade i den officiella polisstatistiken.

Att mäns våld mot kvinnor i Nicaragua är ett stort problem i samhället råder ingen tvekan om. Vilket även Ellsberg (2000) konstaterar i sin studie. Verksamheterna uppger att problemet är erkänt i samhället, trots detta säger de flesta verksamheter att resurser saknas. Om detta har att göra med en ovilja från staten sida att ta sig an problemet och försöka bekämpa det eller om det handlar om en faktisk brist på ekonomiska medel anser jag vara svårt att säga. Dock finns vissa tendenser som tyder på en ovilja från statens sida, för vidare diskussion kring detta se avsnittet "hinder och barriärer i samhället". När det gäller den statistik som familjevåldsenheterna för, ger denna en fingervisning på problemets omfattning men av skäl som redovisats ovan anser jag det vara troligt att våldet är än mer vanligt förekommande.

Kvinnoorganisation C uppger att de under en lång period arbetat med ledarna i de olika stadsdelarna där organisationen är verksam. Detta har gett resultat och ledarna erkänner nu våld mot kvinnor som ett problem. Detta arbete som Kvinnoorganisation C bedrivit för att få ledarna att erkänna våld mot kvinnor som ett problem är ett exempel på community action. Community action innebär att samhällsarbetaren ska hjälpa förtryckta grupper i ett community, i detta fall kvinnor, att få medel för att gemensamt kunna förändra sin situation, detta till exempel genom politiska påtryckningar.

6.4.1 Rättsystemet i Nicaragua

Nätverket uppgav att rättsystemet i Nicaragua är mycket bristfälligt och hänvisade till en rapport utgiven av det nicaraguanska centret för mänskliga rättigheter. I denna fastställde centret att rättsystemet år 2007 var den svagaste punkten för demokrati i Nicaragua. Detta på grund av att de politiska partierna, kyrkan och den ekonomiska sektorn hade ett stort inflytande över den juridiska makten och använde denna som ett instrument för förföljelse och sanktion mot de personer som betraktas som hotfulla. Nätverket menar att de framsteg som gjorts, bland annat genom införandet av en familjevåldslag, har varit av vikt i normgivande termer. Dock, säger Nätverket, tyder saknad på fällande domar vid brott mot mänskliga rättigheter i landet på att det finns en brist när det gäller undersökningar, infångande av och dömande av ansvariga för brotten. Nätverket menar att det är statens skyldighet att slåss mot en sådan situation med alla tillgängliga legala medel.

”Denna brist på fällande domar gynnar en kronisk repetition av övergreppen och gör offren och deras familjer försvarslösa.”(Nätverket)

Kvinnoorganisation C säger att det finns svagheter i den nya familjevårdslagen då det inte är specificerat hur brott ska kunna påvisas. Enligt Kvinnoorganisation C bidrar detta till att det blir svårare att göra anmälningar. Vidare säger organisationen att anledningen till att de inte insisterar på att kvinnor skall anmäla till polisen om de blivit utsatta för våld är dels på grund av att en anmälan sällan resulterar i en dom, dels att kvinnorna vid en anmälan själva blir anklagade.

”Man (polisen) ställer 1000 frågor: Var var du? Vad gjorde du? Vad sa du? Hade du lov till det? Man anklagar kvinnan” (Kvinnoorganisation C)

Kvinnoorganisation C uppger att familjevårdsenheterna fungerar bra men att de i år har haft problem då de har för lite personal och för lite resurser i övrigt. Varje dag kommer det kvinnor till familjevårdsenheten för att anmäla, säger organisationen, men familjevårdsenheterna har inte resurser till att sköta detta. Kvinnoorganisation C säger även att polisen, på uppdrag från staten, arbetar för att upprätthålla familjen.

”Man är mer intresserad av att det är man kvinna och barn som lever tillsammans än att man lever i fred” (Kvinnoorganisation C)

Detta är en bidragande orsak till att det inte blir några fällande domar menar Kvinnoorganisation C. Polisen medlar mellan kvinna och mannen och utfärdar varningar istället för fällande domar.

Kvinnoorganisation A pekar på att rättssystemet är korrupt

”Många gånger känner kvinnor sig skyldiga (till att de blivit utsatta för våld) därför att vi i Nicaragua mentalt inte har en känsla av ett rättvist system. Rättvisan är korrupt. (...)Kvinnor lever med våldet många gånger för att man inte litar på systemet.” (Kvinnoorganisation A)

Kvinnoorganisation A uppger att det finns domare som, när det gäller familjevåld och sexuellt våld, alltid underkänner målen och säger vidare:

”Detta är anledningen till att kvinnor föredrar att inte anmäla. Ibland föredrar kvinnorna våld från sin make för att de tänker, anmäler jag kommer han mörda mig och han kommer inte spärras in” (Kvinnoorganisation A)

Dock påpekar Kvinnoorganisation A att rättssystemet inte är korrupt överallt i Nicaragua, utan att det finns avdelningar där dessa fall behandlas korrekt.

Införandet av familjevårdslagen i Nicaragua skedde tack vare Nätverkets arbete med frågan. Idén om en familjevårdslagstiftning växte fram genom en nationell kampanj som Nätverket drev. Advokater knutna till Nätverket la fram ett förslag till lagen och sedan började arbetet med att få allmänt och politiskt stöd. (Ellsberg, 2000) Trots ett gediget förarbete tycks inte lagen ha fått den genomslagskraft som var väntat. Steen (2003) lyfter fram en tänkbar förklaring till detta. För att ett beslut ska få genomslagskraft behövs inte bara en legitimering ovanifrån utan även underifrån. Om nya beslut och lagförändringar inte anses legitima på gräsrotsnivå kan detta medföra att dessa inte får det genomslag som var förväntat. En handling som tidigare betraktats både som legitim och legal kommer inte att omedelbart bli illegitim

bara för att den blir olaglig. När en ny lag införs vad gäller våld mot kvinnor medför detta ett problem för kvinnor som utsätts för våld att identifiera olika handlingar som illegitima och olagliga. Det blir även ett problem för berörda professioner, till exempel rättväsendet. (Steen, 2003) Både Nätverket och Kvinnoorganisation A uppger att rättssystemet är korrupt i Nicaragua och att det är en brist på fällande domar när det gäller mäns våld mot kvinnor. Det är enligt Jubb och Izumino (2002) få fall av våld mot kvinnor i Nicaragua som har kommit upp i domstolen och de fall som kommit upp har sällan resulterat i en fällande dom. Jubb och Izumino (2002) menar att domare är nyckelpersoner och en av de största barriärerna till tillämpning av lagar om våld mot kvinnor. Studier som har genomförts i Nicaragua visar på både brist på kreativitet och vilja till att tillämpa lagen bland domare. Som ett exempel på detta nämner Jubb och Izumino att polisen i Nicaragua bara får tillåtelse att föra bort en aggressiv man från hans hem om huset står i kvinnans namn. Det står inget om detta i lagen men polisen hävdar att domare har framtvingat detta kriterium. Detta sätter mannens egendomsrätt framför kvinnans rättigheter. Vad oviljan hos domare till att döma våldsverkande män beror på är, enligt mig, svårt att säga. En tänkbar anledning kan vara att mäns våld mot kvinnor inte är ett prioriterat och erkänt problem bland domare. Dock krävs vidare forskning kring detta för att med säkerhet kunna säga vad det beror på.

Kvinnoorganisation C menar att en brist i den nya lagen är att det inte står specificerat hur brott skall kunna påvisas. Jubb och Izumino (2002) tar upp psykologiskt våld som ett exempel när det gäller detta. Psykologiskt våld är betraktat som våld enligt lagen i Nicaragua men det finns inga metoder för hur psykologiska skador ska mätas.

Jag tolkar det som att det finns en frustration hos kvinnoorganisation C när informanten säger att familjevåldsenheterna ser mer till att familjen upprätthålls än att de lever i fred. Ett mål med familjevåldsenheterna är enligt Jubb och Izumino (2002) att synliggöra våld mot kvinnor och göra det till ett offentligt brott. Genom att värna om familjen istället för att se till kvinnans bästa lever de inte upp till detta mål. Dock uppgav inte familjevåldsenheten i denna studie att bevarandet av familjen var ett uttalat mål, inte heller sa informanten något som, enligt mig, antydde på detta.

6.5 Verksamheternas arbete

För att få en bild av verksamheternas arbete för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor ställdes ett antal frågor kring detta. Några informanter bads beskriva hur en dag på arbetet kunde se ut, andra fick mer ingående frågor kring hur arbetet bedrevs. Jag har i efterhand insett att det skulle ha varit intressant att fråga informanterna hur de ser på och förklarar mäns våld, då detta är en grund för hur de bedriver sitt arbete. Inga direkta frågor ställdes dock kring detta men i vissa fall blev det ändå tydligt hur verksamheternas förklarar mäns våld mot kvinnor. Detta kapitel kommer att inledas med en presentation kring hur några av verksamheterna förklarade mäns våld mot kvinnor för att sedan gå in mer konkret kring hur de arbetar.

6.5.1 Hur förklaras och förstås mäns våld mot kvinnor

Nätverket menar att mäns våld mot kvinnor är en kontrollmekanism som bidrar till upprätthållandet av mäns privilegier och herravälde.

”Våldet manifesteras som en kulturell beskyddare och som en reglerande mekanism i alla sociala sfärer. Våldet främjar och reproducerar det patriarkala sättet att tänka som rättfärdigar kvinnors underlägsenhet.” (Nätverket)

Nätverket anser att våld är inlärt och något som går att lära sig av med. Deras uttalade mission är att:

”Bidra till att omvandla maktförhållandena som det patriarkala systemet tvingar på oss och som är basen för alla former av våld mot kvinnor i Nicaragua, i det offentliga rummet såväl som det privat” (Nätverket)

Likaså Kvinnoorganisation C menar att mäns våld mot kvinnor är en form av maktutövning som grundar sig i det patriarkala samhället.

Mansorganisationen vill genom att arbeta med mäns attityder, gentemot kvinnor, barn och familj, konstruera en annan slags man. Som en grund för deras arbete ligger en övertygelse att människan inte är skapad vid födseln utan formas genom sitt sociala samspel med omgivningen. De ser inte våld som något naturligt utan något som män lärt sig. Mansorganisationen menar att det är vanligt att män rättfärdigar sitt våld och tar som exempel upp om en man kommer hem från jobbet och kvinnan inte lagat mat. Om mannen då blir arg och slår kvinnan kan han rättfärdiga detta genom att säga ”jag slog dig för att du inte hade lagat mat”. Även genom att säga att män är våldsamma av naturen är, enligt Mansorganisationen, ett sätt att rättfärdiga våldet. Mansorganisationen menar att det är viktigt att männen kan känna igen våldet, erkänna att de är våldsamma och veta att detta inte är något naturligt utan något som de lärt sig, för att kunna förändras.

”Våldet finns i samhället, på gatan, i familjen. När vi är med andra, till exempel kvinnor, så gör vi som vi blivit lärda.” (Mansorganisationen)

Nätverket samt Kvinnoorganisation C pekar på patriarkatet som orsak till mäns våld mot kvinnor, vilket är en grundsten i en feministisk förklaringsmodell. Hearn (1998) skriver att i ett patriarkalt samhälle är kvinnan underordnad mannen genom både strukturell diskrimination och genom normer som legitimerar och rationaliserar detta förhållande. I denna sociala kontext är våld ett kontrollmedel för män över kvinnor och barn.

Dock anser Nätverket liksom Mansorganisationen att våld är något inlärt som går att lära sig av med vilket talar för en förklaringsmodell som bygger på social inlärningsteori. Mansorganisationen visar på en tydlig tro på förändring, att våld är något de lärt sig och således går det att lära om. De förkastar en biologisk förklaringsmodell där våld skulle vara något naturligt hos männen. Enligt social inlärningsteori är våld något som har sin grund i tidigare erfarenheter, speciellt erfarenheter från barndomen. Goldstein (ref. i Hearn 1998:25) menar att det finns tre huvudsakliga arenor i vilka barn lär sig aggressivitet. Dessa är hemmet, skolan och massmedia. En brist med social inlärningsteori som Hearn tar upp är att det inte finns någon kunskap kring den exakta process som äger rum när social inlärning sker. Men det huvudsakliga problemet med social inlärningsteori enligt Hearn är underteoretiserande av genus. Det finns inga teorier till varför pojkar har en större tendens att lära sig ett våldsamt beteende än flickor.

6.5.2 Preventivt arbete

Ibland kan gränsen mellan prevention och intervention vara flytande. Jag har trots detta, i det här och nästföljande avsnitt, försöka dela upp verksamheternas arbete i preventivt arbete och olika former av interventioner.

Samtliga verksamheter som intervjuats uppger att de arbetar preventivt på ett eller annat sätt.

Kvinnoorganisation B uppger att de bedriver arbete som riktar sig till ungdomar där de lär ut om sexuell hälsa, reproduktion och våld. Det är viktigt menar organisationen att ungdomar tidigt, innan de själva inleder relationer, känner till problemen med våld i nära relationer. Kvinnoorganisationen B berättar att de har gruppaktiviteter med kvinnor, män, ungdomar,

barn och olika professioner, främst lärare. I dessa grupper lär organisationen ut vad våld är och hur det är att leva med våld. Utöver detta ordnar organisationen föredrag, workshops, kampanjer och forum som handlar om mäns våld mot kvinnor som riktar sig till allmänheten. Även familjevårdsenheten uppger att de arbetar preventivt genom att anordna kampanjer varje år liksom att gå ut på skolor och informera.

Mansorganisationen berättar om ett projekt som de för närvarande driver. Detta projekt riktar sig till pojkar och syftar till att så tidigt som möjligt i pojkarnas liv försöka ändra attityder och visa på att våld är fel. Informanterna menar att det är svårt att lära om saker som vi lärt oss under en lång tid och därför en stor fördel att gå in så tidig som möjligt.

Kvinnoorganisation C menar att det är viktigt att arbeta preventivt när det gäller mäns våld mot kvinnor. En del av det preventiva arbetet som de bedriver handlar om att möjliggöra för kvinnor att utbilda sig, och på så sätt öka chanserna för kvinnor att ta arbete och bli självständiga. De ger även möjlighet för kvinnor att ta lån vilket även det, enligt organisationen, är en del i att stärka kvinnors självständighet. Kvinnoorganisation C anser att det saknas arbete i att involvera institutioner och sjukvård i att synliggöra våldet som ett strukturellt problem som härrör i det patriarkala samhället. Vidare menar organisationen att man måste arbeta för att förändra attityder i samhället

”Man måste arbeta hårt för att förändra den mentalitet som säger att mannen har makten i sina händer och att kvinnor är deras underordnade” (Kvinnoorganisation C)

Samtliga kvinnoorganisationer menar att det är viktigt att stärka kvinnan och att informera kring vilka rättigheter som kvinnorna har. Nätverket arbetar nästan bara preventivt genom att sprida information samt att kämpa för kvinnors rättigheter på en strukturell nivå.

Med prevention menas att sätta in åtgärder mot ett eventuellt problem innan det har blivit ett problem (Jasinski och Williams, 1998). Hur verksamheterna gör detta varierar något. Till exempel fokuserar kvinnoorganisation C mer än de andra kvinnoorganisationerna på att möjliggöra för kvinnor att utbilda sig.

Samtliga verksamheter arbetar med att utbilda och informera om mäns våld mot kvinnor och om kvinnans rättigheter. Freire (1974) menade att ett av de viktigaste instrumenten för att få stopp på förtryck är genom utbildning. För att utbildningen ska fungera som ett instrument för frigörelse måste lärandeprocessen innebära ett medvetenhetsskapande hos eleven som sker i dialog mellan elev och lärare.

Det mesta av det arbete som kvinnoorganisationerna bedriver när det gäller mäns våld mot kvinnor kan betecknas som community action. Det vill säga att de som arbetar inom organisationerna arbetar för att kvinnor i deras community ska få medel att själva kunna förändra sin situation, bland annat genom att skapa opinion eller politiska påtryckningar av olika slag. Familjevårdsenheten och Kvinnoorganisation B uppger att de arbetar med kampanjer som riktar sig till allmänheten. Kampanjer och nätverksarbete är något som Dominelli (2006) lyfter fram som en del i community action som har varit av stor vikt när det gäller att lyfta fram kvinnors angelägenheter och som många gånger har initierat en social förändring.

Ett syfte med att utbilda, informera och driva kampanjer kan vara att förändra attityder. Detta är något som både Kvinnoorganisation C och Mansorganisationen anser är viktigt. Pickup et. al (2001) skriver att om inte en förändring av attityder gentemot mäns våld mot kvinnor sker i samhället kommer andra interventioner att ha begränsad framgång. Därför, menar författarna, är det av oerhörd stor vikt att arbeta med att utmana patriarkala värden och attityder till våld mot kvinnor på lokal, nationell och internationell nivå. Detta kan ske på en

rad olika sätt till exempel genom att öka medvetenheten kring mäns våld mot kvinnor, vilket kan göras med hjälp av informationskampanjer.

Samtliga kvinnoorganisationer uppger att de arbetar för att stärka kvinnor och informera om deras rättigheter. Steen (2003) skriver att våld mot kvinnor ofta bedrivs som en fråga som kommer att lösas genom att samhället blir mer jämställt. Flickor och kvinnors dåliga självkänsla brukar ofta betraktas som en brist på jämställdhet mellan könen, menar Steen, då denna medför att flickor och kvinnor har svårare att sätta gränser. Genom att stärka kvinnor och flickors självkänsla förutsätts detta kunna rättas till. Steen menar att denna syn medför att flickor och kvinnor framställs som ”avvikande från en jämställdhetsnorm medan problemets kärna- de våldsanvändande männens föreställningar om kvinnlighet och kvinnor- förbises” (Steen 2003:106). Mansorganisationen arbetar enbart med män för att förändra deras attityder gentemot kvinnor och barn samt deras föreställningar av manligt och kvinnligt. Vilket jag anser är ett bra komplement till kvinnoorganisationernas arbete. Jag tror dock att det är viktigt att inte samma verksamhet arbetar med både männen och kvinnorna samtidigt, detta kommer att diskuteras mer under avsnittet ”att arbeta med män”.

6.5.3 Olika former av interventioner

Samtliga kvinnoorganisationer har psykolog och advokat som arbetar inom organisationen, för att kunna hjälpa kvinnor som blivit utsatta för våld på bästa sätt. Kvinnoorganisation A och B har även sjukvårdspersonal som arbetar inom verksamheten.

Kvinnoorganisation B uppger att de när en kvinna utsatts för fysiskt våld kopplar in både psykolog för att påbörja den emotionella processen och advokat för att påbörja den juridiska processen. Organisationer menar att om en kvinna utsatts för fysiskt våld så har hon även utsatts för psykiskt. När det gäller det ekonomiska våldet, om till exempel en man vägrar att betala för mat till sitt barn, så hjälper organisationen kvinnan att driva en rättsprocess gentemot mannen.

Kvinnoboendet förser kvinnor som blivit utsatta för våld med ett akut boende. Under tiden kvinnorna bor på boendet, vilket är som längst en månad, har kvinnorna aktiviteter. De hjälper till exempel till med maten samt pratar med psykologen. Efter det att kvinnorna lämnat kvinnoboendet startar boendet upp självhjälpsgrupper för att kvinnorna bättre ska kunna hantera den situation de lever i. Kvinnoboendet har ”värdar” knutna till sig. Vårdarna är kvinnor som tidigare bott på boendet och som nu arbetar ute i sina stadsdelar och byar för att hjälpa andra kvinnor som utsatts för våld och för att uppmärksamma våld mot kvinnor som ett problem. Även kvinnoorganisation A har värdar som arbetar för organisationen ute i stadsdelarna och byar. Dessa arbetar med självhjälpsgrupper samt går från hus till hus för att se om det finns tecken på våld.

I vissa fall uppger Mansorganisationen att de samarbetar med kvinnoorganisationer genom att de bilda grupper med de våldsverkande männen till de kvinnor som deltar i verksamheter hos kvinnoorganisationerna.

Enligt informanten på Familjevåldsenheten är familjevåldsenheternas viktigaste uppgift att se till så att en anmälan kommer till rättsväsendet.

Kvinnoorganisation C uppger att nummer ett i deras arbete är att ge individuell hjälp till de kvinnor som blivit utsatta för våld. Det som de framförallt arbetar med när det gäller kvinnor som blivit utsatta för våld är den känslomässiga återhämtningen hos kvinnan. Ett andra steg är att kvinnor i grupp hjälper och stöttar varandra.

Intervention innebär att försöka eliminera eller dämpa förekomsten av ett problem. I arbetet med mäns våld mot kvinnor innebär detta att försöka säkerställa så att kvinnan kan leva ett liv fritt från våld och hot om våld. (Jasinski och Williams, 1998)

Genom att erbjuda kvinnorna ett akut boende ser kvinnoboendet till att våldet upphör för stunden. Både kvinnoorganisation B och C uppger att de arbetar med den emotionella återhämtningen hos kvinnan. Samtliga kvinnoorganisationer kan erbjuda kvinnor rättslig hjälp om de väljer att anmäla männen.

Familjevårdsenheten uppger att deras viktigaste uppdrag är att se till att en anmälan kommer till rättsväsendet. Enligt statistik som Jubb och Izumino (2002) presenterar så var det endast 12.2% av de fall som inkommit till familjevårdsenheter under en tre månads period som gick vidare till domstol. Jubb och Izumino (2002) skriver även att den vanligaste metoden som familjevårdsenheterna använder sig av är förlikning mellan parterna. Detta var inget som familjevårdsenheten nämnde under intervjun.

6.5.4 Att arbeta med män.

Mansorganisationen är den enda verksamhet i denna studie som enbart arbetar med män. De menar att liksom kvinnor måste känna till sina rättigheter så måste även männen känna till kvinnors rättigheter. När kvinnoorganisationer arbetar med att stärka kvinnor och lära ut om deras rättigheter kan detta leda till krockar och mer våld i relationerna, om inte männen samtidigt genomgår en förändring, säger mansorganisationen. De menar att män måste förändra sina attityder för att våldet mot kvinnor ska upphöra.

Mansorganisationen uppger att arbeta i grupp med män kan i sig vara ett verktyg för att få män att förändras, under förutsättning att gruppen fungerar bra ihop. Männen känner en gemenskap i gruppen, kan tillsammans identifiera att de har ett problem och hjälpas åt för att åstadkomma en förändring.

Mansorganisationen har ett program där de riktar sig specifikt till aggressiva män. Men detta ser de som ett mindre lyckat program då de aggressiva männen endast kommer 1- 2 gånger och sedan kommer de inte tillbaka. Männen är oftast ditskickade av familjevårdsenheter och deltagandet är på så sätt inte på frivillig basis. Mansorganisationen menar att männen måste komma frivilligt. En förutsättning för att arbetet ska fungera är att männen ska vara medvetna om att de har problem och en vilja att förändra det.

Av de verksamheter som riktar sig till kvinnor är familjevårdsenheten den enda som även arbetar med våldsverkande män.

Familjevårdsenheten berättar att detta arbete fungerar ungefär som AA. Männen ska i grupp genomgå ett program på 26 veckor, där de träffas en gång i veckan. Om de under denna tid utför en fysisk våldshandling gentemot sin kvinna tvingas de att avsluta programmet. Deltagandet är i princip frivilligt, det står med i lagen att männen ska genomgå terapi men för tillfället finns det liten lagkraft att verkställa detta. I grupperna pratar de om olika saker, till exempel när de var barn och upplevde våld, hur det kändes osv. Till nästa möte får männen uppgifter, till exempel att inte skälla. Dessa uppgifter tas under nästkommande möte upp och diskuteras. Om männen är väldigt aggressiva får de först prata med en psykolog innan de kan delta i gruppverksamheterna. Arbetet med män vid familjevårdsenheterna i Nicaragua är för tillfället under utvärdering. Om denna utvärdering tyder på att arbetet fungerar bra, menar informanten att det är viktigt att inleda en dialog med domare så att dessa dömer män till terapi. I dagsläget sker inte detta i någon större utsträckning. De män som familjevårdsenheterna arbetar med nu har inte gjort sig skyldiga till något brott som kan ge fängelse, i framtiden är det möjligt att männen döms till terapi istället för fängelse. Familjevårdsenheten anser dock att arbetet med männen fungerar bäst om det är på frivillig basis. För tillfället är det samma personal som arbetar både med män och med kvinnor, informanten hoppas på att det i framtiden kommer att finnas personal som enbart arbetar med männen.

Nätverket anser att det arbete som familjevårdsenheterna bedriver med männen är oroväckande då det riskerar att underminera hela det arbete som specifikt syftar till att hjälpa

kvinnorna och deras återhämtning känslomässigt för att överleva en våldsam situation. (Jag tolkar detta som att Nätverket är orolig för att familjevåldsenheterna, vars syfte var att göra rättssystemet mer tillgängligt för kvinnor, kommer ha mindre resurser att erbjuda kvinnor då det även har börjat arbeta med männen.)

Även Kvinnoorganisation C ser en fara i att familjevåldsenheterna har börjat arbeta med de män som använder våld.

”Det flyttar fokus från offret och det resulterar ofta i att det inte blir en anmälan, offren blir försvarslösa.” (Kvinnoorganisation C)

Kvinnoorganisation C betonar dock att det är viktigt att arbeta med män men att samma verksamhet inte kan arbeta med både männen som använder våld och med kvinnorna som blir utsatta för våld. Organisationen menar att man måste fokusera på antingen offret eller förövaren för att kunna göra ett så bra arbete som möjligt.

Det råder idag en debatt i forskarsamhället likväl som mellan kvinnoorganisationer och andra praktiker kring om man ska jobba med våldsamma män eller inte. Vissa menar att pengar läggs på männen som skulle ha lagts på kvinnor, andra menar att genom att inte arbeta med män så betraktas våld som något naturligt i män och allt ansvar läggs på kvinnan. (Jubb och Izumino, 2002) Pickup et al (2001) skriver att om kvinnor runt om i världen ska kunna leva sina liv utan våld måste männen förändras. Kvinnor kan inte aktivt undvika alla former av våld. Mansorganisationen menar att det är av stor vikt att även arbeta med männen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Dock lyfter de fram att en frivillighet och en vilja att förändras är nödvändig från männens sida om arbetet skall lyckas. Jasinski och Williams (1998) visar i sin översikt över tidigare forskning att många program med våldsamma män är mindre lyckade just på grund av att männen endast kommer de första gångerna och sedan avbryter sin medverkan.

6.5.5 Att stanna i relationen eller att bryta upp.

På frågan om verksamheterna tror att det är möjligt att fortsätta en relation där det förekommit våld skiljer sig svaren åt något mellan de olika verksamheterna men de allra flesta anser att det är svårt att fortsätta en relation efter att det förekommit våld.

Familjevåldsenheten berättar att det oftast gör en bedömning på hur allvarligt våldet har varit och ger sedan rekommendationer till kvinnan. Bedömningarna grundar sig bland annat på observationer. När det är fara för livet rekommenderar familjevåldsenheten att inte fortsätta förhållandet. I situationer där det inte förekommit mycket fysiskt våld utan missförstånd och bråk till följd av bristande kommunikation anser familjevåldsenheten att det är möjligt att fortsätta relationen. En säkerhet för kvinnan, som gör det möjligt att fortsätta relationen, är att mannen får reda på att familjevåldsenheterna är tillgängliga för kvinnan när som helst på dygnet. Informanten uppger dock att det inte spelar någon roll vad de säger, kvinnan stannar kvar ändå.

Mansorganisationen anser att mannen måste ändra sitt sätt att vara och känna, för sin egen skull, för sin kvinna, sina barn och för familjen, om relationen ska kunna bli bra. De har sett många män förändrats på ett personligt plan. Även Kvinnoorganisationerna A och C tror att det måste till en förändring hos mannen om relationen skall kunna fortsätta. Informanten från kvinnoorganisation A säger:

”Jag tror att det är möjligt att fortsätta en relation där det har förekommit våld. Om våldet uppmärksammas och paret får hjälp, där denna hjälp innebär att mannen blir mer medveten

om att våldet är fel och därför ändrar sitt beteende, då kan relationen fortsätta.”
(Kvinnoorganisation A)

Dock fortsätter informanten och säger att det är mycket vanligt i Nicaragua att männen säger att de ska ändra sig gång på gång utan att en förbättring sker.

”Mannen lovar att sluta misshandla och ångrar sig, men tillslut inser man att dessa män ändrar sig inte och misshandeln fortsätter. I dessa fall måste det ske en separation.”
(Kvinnoorganisation A)

Kvinnoorganisation C betonar att det är kvinnans beslut om relationen skall fortgå eller inte.

Kvinnoorganisation B tror inte att det är möjligt att fortsätta en relation där det förekommit våld. Att kvinnan återvänder till mannen ses som ett stort problem. För tillfället gör organisationen en undersökning kring domare och polisers uppfattning kring arbetet med mäns våld mot kvinnor.

”De (polisen och domare) säger att problemet är att kvinnor anmäler och sedan tar tillbaka anmälan. Alltså, staten stiftar lagar och kvinnorna bönfaller dem att inte använda dessa”.
(Kvinnoorganisation B)

Ett övergripande syfte med all hjälp och stöd som erbjuds kvinnor som blivit utsatta för våld av män kan sägas vara att möjliggöra för kvinnan att återfå kontrollen över sitt liv samt att få våldet att upphöra. Steen (2003) menar att det finns ett outtalat antagande om att detta endast är möjligt om kvinnan lämnar mannen. När kvinnor inte lämnar sina män eller väljer att återvända betraktas detta ofta som ett problem. Detta blir synligt i intervjun med familjevårdsenheten samt i intervjun med kvinnoorganisation B. Jag tolkar det som att det finns en frustration hos verksamheterna i att vad de än gör så återvänder kvinnan i vilket fall. I deras svar framstår det som att det största problemet är att kvinnan tar tillbaka sin anmälan eller att kvinnan går tillbaka till mannen, inte att mannen använder våld.

Enligt Steen (2003) så har verksamheter som riktar sig till män ett tydligare syfte att få våldet att upphöra inom relationen än att få slut på själva relationen. Mansorganisationen samt kvinnoorganisation C visade på en tro på förändring hos männen, men påpekade att männen måste förändras om relationen ska bli bra. Även familjevårdsenheten visade en tro på förändring hos männen genom att säga att våldet många gånger upphörde när männen fick reda på att familjevårdsenheterna fanns tillgängliga dygnet runt för kvinnan. Dock kan, enligt mig, den långsiktiga förändringen i detta ifrågasättas då det tycks vara en rädsla hos männen snarare än en förändring av attityd som gör att de slutar använda våld. Av verksamheterna som intervjuats är det bara en som anser att en relation där det förekommit våld inte kan fortsätta.

Steen (2003) menar att forskning om hur och om kvinnor och män kan få slut på våldet inom en relation saknas. En kvinna som har blivit utsatt för våld av sin partner har begränsade valmöjligheter. Då den mesta hjälpen är utformad för att kvinnan skall lämna mannen. Endast en kvinnoorganisation, uppger att det är kvinnans beslut om hon vill stanna eller gå.

Enligt Pickup et al (2001) kan interventioner som syftar till att stärka kvinnors självkänsla samt att höja medvetenheten hos kvinnorna kring deras rättigheter möjliggöra en fortsatt relation med mannen. Kvinnan får på så sätt verktyg för att förhandla, kommunicera och försvara sig själv och sina rättigheter i relationen. Stöd från andra kvinnor, menar författarna, också är en avgörande faktor när det gäller detta.

6.5.6 Samarbete med andra verksamheter

På frågan om det sker samarbete med andra verksamheter var svaren relativt kortfattade.

Familjevårdsenheten uppgav att om en kvinna har hälsoproblem så skickar de vidare henne till sjukvården och om hon har psykiska problem skickas hon vidare till en kvinnoorganisation.

Kvinnoorganisation B uppger att det finns ett samarbete med polisen då de skickar kvinnor som vill göra en anmälan till polisen. Polisen i sin tur skickar kvinnor till kvinnoorganisationen om de behöver psykologisk eller juridisk hjälp och polisen själva inte kan förse dem med detta.

Nätverket bygger på samarbete då det är just ett nätverk av flera olika organisationer. Genom nätverket samarbetar organisationerna i frågor som rör mäns våld mot kvinnor. Detta samarbete har lett till en rad framsteg för kvinnan i Nicaragua, ett exempel är införandet av en ny familjevåldslagstiftning.

Jag uppfattade det som att de flesta verksamheter som intervjuades samarbetade med andra verksamheter men att detta var en självklarhet och därför inget som uppmärksammades i någon större utsträckning. I Sverige är samarbete med andra verksamheter en viktig komponent i socialt arbete och något som talas mycket om vilket gjorde mig förvånad när svaren från verksamheterna var så kortfattade.

6.5.7 Effektivaste och bästa sättet att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor

Mansorganisationen anser att det viktigaste i arbetet för att eliminera mäns våld mot kvinnor är att förändra attityder och mäns sätt att tänka;

”Vi män måste ändra vårt sätt att tänka, attityder, vårt sätt att vara för att etablera en bättre relation med kvinnan, respektera. Ge dem (kvinnorna) den plats de behöver som individer”.
(Mansorganisationen)

Familjevårdsenheten anser att det bästa sättet att arbeta på är preventivt genom utbildning till kvinnor. Det är viktigt att kvinnan känner att hon har kraft och rättigheter. Även Kvinnoorganisation C anser att det bästa sättet att arbeta är preventivt och menar att det måste till en förändring av det maktförhållandet som finns mellan män och kvinnor i samhället där män alltid är överordnad kvinnan.

Kvinnoorganisation A tror att det bästa sättet är att kvinnor bryter tystnaden och berättar att de lever under våld. Det viktigaste kvinnoorganisationerna kan göra, menar kvinnoorganisation A, är att informera kvinnor så att de inser att det som de upplever är våld.

Preventivt arbete tycks vara det som de flesta verksamheter i denna studie anser vara det mest effektiva sättet att bemöta problematiken på. Efter min tid i Nicaragua, genom intervjuer med verksamheterna och samtal med andra personer, upplevde jag det som att det gått en inflation i att arbeta preventivt. Alla verksamheter uppgav att de gjorde det, vilket naturligtvis är ett ovärderligt arbete för att förebygga mäns våld mot kvinnor, men jag kunde inte låta bli att fundera kring vad som händer med de kvinnor som i dagsläget blir utsatta för våld, om mycket av resurserna läggs på att arbeta preventivt.

.

6.6 Hinder i samhället som försvårar och förhindrar arbetet

På frågan om verksamheterna upplever att det finns några hinder i samhället som försvåra deras arbete varierade svaren något. Familjevårdsenheten var dock den enda verksamhet som inte upplevde att det fanns några hinder alls.

”Landets ledare är väldigt känsliga för denna fråga (mäns våld mot kvinnor) och vill underlätta arbetet.” (Familjevårdsenheten)

Mansorganisationen uppger att ett stort hinder som de ser det är att samhället betraktar en man som diskar, tvättar eller stryker som konstig, *”man blir sedd på som homosexuell”*. Av den anledningen är många rädda för förändring och utveckling av männen, menar mansorganisationen. Nätverket uppger att staten inte garanterar en icke- sexistisk utbildning för att bekämpa våldet mot kvinnor samt att det fortfarande, på vissa platser, förekommer att våldet betraktas som något normalt då kvinnan ska lyda mannen.

Kvinnoorganisation B anser att det finns barriärer i samhället. Och uppger att ett stort hinder i samhället är religionen. *”det känns som om vi arbetar åt ett håll och religionen åt ett annat”*. Detta oroar organisationen och de har därför valt att börja arbeta med religiösa för att lära sig hur de ska tackla problemet. Även Kvinnoorganisation A och C nämner religionen som ett hinder i samhället och då främst den katolska kyrkan som de menar förstärker problemet och sätter männen i centrum. Kvinnoorganisation A säger att den katolska och den evangeliska kyrkan inte uppskattar att kvinnor pratar om teman som har med sexualitet och reproduktion att göra vilket organisationen ser som ett hinder. Kvinnoorganisation B betonar att inte alla religiösa utgör ett hinder utan att det är fundamentalister som är de värsta.

Nätverket säger att regeringen och president Ortega har tagit upp en politisk förföljelse av feminister i Nicaragua. Sedan 2007 står nio kvinnor, aktiva i kampen för att få stopp på förtrycket av kvinnor, åtalade för vad som enligt nätverket är påhittade brott. Nätverket uppger att de fortsätter att försvara kvinnorna fast processen pågått i två år och ingen har blivit dömd. Nätverket lyfter även fram förbudet mot terapeutisk abort som ett hinder i samhället. De menar att rättigheter till reproduktion är en viktig dimension i kvinnors självständighet. Genom att inte respektera detta utgör det ett hinder för jämställdheten mellan kvinnor och män likväl som att det är ett brott mot mänskliga rättigheter.

”Det är en uttrycklig befallning från kvinnoorganisationerna och nätverket att kräva att den Nicaraguanska staten reformerar strafflagen och reviderar lagstiftningen som straffar abort.” (Nätverket)

Även mansorganisationen tar upp förbudet mot terapeutisk abort och menar att kvinnan själv bör få bestämma över sin egen kropp. Enligt informanterna råder det skilda uppfattningar kring denna fråga inom mansorganisationen, detta förklarar de genom att det i organisationen finns många som är starkt troende katoliker. Dock har de kommit fram till en gemensam ståndpunkt:

”Organisationens ställning är den att vi respekterar kvinnans rättigheter. Om kvinnan skall göra en terapeutisk abort stödjer vi henne”. (Mansorganisationen)

Kvinnoorganisation C menar att det på senare år inte skett några framsteg alls när det gäller kvinnors situation i landet.

”Vi har en regering som är emot kvinnorna och emot frigörelsen av kvinnor. De föredrar att ha kvinnor instängda i sina hem” (Kvinnoorganisation C)

Som ett exempel på detta nämner organisationen införandet av förbudet mot terapeutisk abort vilket de ser som ett stort bakslag för kvinnans frigörelse.

”Regeringen anklagar kvinnoorganisationer för att splittra familjer bara för att vi hjälper kvinnor som är offer för våld. Man erkänner inte att det är den som är våldsam som splittrar familjen.” (Kvinnorganisation C)

Familjevåldsenheten var den enda verksamhet som uppgav att det inte fanns några hinder och dessutom påpekade att landets ledare var mycket känslig för denna fråga. Samtliga andra verksamheter uppgav att regeringen på ett eller annat sätt utgjorde ett hinder för deras arbete. Det är troligt att familjevåldsenhetens svar påverkas av att de är en statlig institution.

Nätverket lyfter fram att staten inte garanterar en icke-sexistisk utbildning för att bekämpa våld mot kvinnor. Freire (1974) menar att utbildning antingen används som ett verktyg för människans frigörelse eller som ett verktyg för hennes tämjande. I de fall då utbildning används som ett verktyg för tämjande fylls eleven med ord och åsikter som tjänar de makthavandes intressen. De som har makten består till största delen utav män och således är det i deras intresse att bevara förtrycket av kvinnor.

Förbudet mot terapeutisk abort, visade på att kyrkan har stort inflytande i landet samt var staten står i frågor som gäller kvinnans frigörelse och välmående. Freire (1974) skriver att medvetandegöra förtryckta människor kan ses som riskfyllt. Det faktum att kvinnor inom kvinnorörelsen står åtalade på otalade grunder kan tolkas som en rädsla från statens sida.

I ett feministiskt perspektiv är kön en kategori som avgör människans position i samhället. Det finns en hierarki mellan könen i alla sfärer i samhället som bygger på föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt. En kulturs föreställningar kring vad som är manligt och kvinnligt undkommer ingen man eller kvinna. (Gemzöe, 2003) Mansorganisationen lyfter fram dessa konstruktioner av manligt och kvinnligt som ett problem genom att påpeka att män som diskar och tvättar blir betraktade som homosexuella. Att diska och tvätta är betraktat som kvinnligt och en man som utför dessa sysslor blir därför betraktad som homosexuell, som mindre man. Inom genussystemet värderas män högre än kvinnor och män blir således överordnade kvinnorna. (Hirdman, 2003) Nätverket påpekar att våld mot kvinnor på vissa platser i landet fortfarande betraktas som något normalt då kvinnor ska lyda män. Centralt i en feministisk förståelse av våld, är att våld både skapar och upprätthåller mäns makt över kvinnor, på individnivå såväl som på samhällsnivå.

6.7 Ett samhälle utan våld mot kvinnor- en utopi?

Som avslutning på intervjuerna ställdes frågan om verksamheterna tror att ett samhälle utan mäns våld mot kvinnor är möjligt. Jag ville avsluta med en framtidsfråga för att se om personer som dagligen möter problematiken och kämpar för kvinnors rättigheter har hopp om en bättre framtid. Svaren på denna fråga får anses vara informantens egna tankar och inte representera hela verksamhetens.

”Det är som en utopi, som en dröm, det är det vi vill. Men förändringen går lite i taget långsamt, långsamt. Vi hoppas att resten av männen assimileras till vårt exempel” (Mansorganisationen)

”Det är möjligt. Att drömma är gratis. Om inte annat kommer det att kosta tid och arbete. Min generation kommer inte få uppleva detta och jag vet inte hur många generationer det kommer dröja, men det viktiga är att göra arbetet” (Kvinnorganisation B)

Nätverket lyfter fram kvinnors kamp för att bekämpa det förtryck som de lever under. *”Verkligheten har visat oss att kvinnor i stor majoritet, trots hinder som partner och samhälle,*

är benägna att delta i processen för att förvandla sitt liv och skaffa sig större självständighet och personlig makt, för att stå upp mot de orättvisor som det förtryckande systemet lägger på kvinnorna.” (Nätverket)

”Jag tror att det skulle vara möjligt, inte från en dag till en annan men stegvis är det möjligt. Med alla institutioner involverade så skulle våldet kunna minska lite varje dag, med små framsteg inom varje sektor.” (Kvinnoorganisation C)

”Ja, jag tror att det skulle kunna vara möjligt. Men det är svårt. Det är som en dröm, att männen skulle behandla kvinnorna bra. Vi organisationer kommer att arbeta mer för detta. ” (Kvinnoorganisation A)

Samtliga informanter uttryckte en tro på att det faktiskt är möjligt med ett samhälle utan mäns våld mot kvinnor, men att det inte kommer att vara lätt att nå dit. I Nicaragua har kvinnor, och de som kämpar för kvinnors rättigheter, under de senaste åren stött på stora motgångar. Trots detta tyder svaren ovan på att det lever ett hopp hos informanterna som gör dem villiga att fortsätta kämpa.

7 Avslutande diskussion

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur arbetet i Nicaragua bedrivs för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor. Detta arbete är omfattande och det har därför inte varit möjligt att redogöra för allt arbete som bedrivs när det gäller mäns våld mot kvinnor. Jag anser dock att jag utifrån de avgränsningar som gjordes har kunnat besvara studiens frågeställningar, som var att undersöka vilka aktörer som arbetar för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor, hur detta arbete bedrivs samt förutsättningarna för detta arbete i Nicaragua.

Innan jag påbörjade studien visste jag inte mycket om Nicaragua och inte heller vilka aktörer som arbetade med mäns våld mot kvinnor i landet. Utifrån den kunskap jag fått genom att genomföra denna studie, upplever jag att de verksamheter som valts ut på ett gott sätt representerar de olika varianter av aktörer som är mest aktiva när det gäller detta arbete i landet. Jag kunde snabbt konstatera att de flesta som arbetade med denna problematik var ideella organisationer, till största del kvinnoorganisationer. Vilket även stämmer överens med vad Ellsberg (2000) skriver, hon menar att kvinnorörelsen i Nicaragua har växt under de senaste åren till att bli en av de mest dynamiska sociala krafterna i landet. Familjevåldsenheterna är ett unikt och viktigt initiativ till att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Jubb och Izumino (2002) anser att dessa enheter har bidragit till att göra våld mot kvinnor till en offentlig fråga och att det är det första konkreta åtagandet från statens sida att bemöta problemet. Mansorganisationen finns på flera olika platser i Nicaragua. Organisationen är välkänd i Nicaragua och även i andra länder i Latinamerika. I den här studien sticker mansorganisationen ut på det sätt att det är den enda verksamhet som bara arbetar med män. Jag anser att nätverket är ett imponerande exempel på organisering för att bekämpa mäns våld mot kvinnor på en strukturell nivå. Kvinnor har historiskt sammankopplats med passivitet. Enligt mig är nätverket samt kvinnoorganisationerna i Nicaragua ett tydligt bevis på att kvinnor på ett effektivt sätt kan organisera sig för att kämpa för sina rättigheter, därmed kan föreställningen om kvinnans passivitet starkt ifrågasättas. Kvinnoboende fyller en viktig funktion i arbetet för att förhindra mäns våld mot kvinnor genom att erbjuda kvinnor ett akut boende.

För att kunna beskriva hur verksamheterna arbetar för att förhindra och förebygga mäns våld mot kvinnor ansåg jag det nödvändigt att först ta reda på hur verksamheterna definierar våld. Jag blev förvånad över den samstämmighet som rådde kring verksamheternas uppfattningar om vad som ingår i detta begrepp. Samtliga hade en bred definition av våld som innefattade, fysiskt-, psykiskt-, sexuellt- och ekonomiskt våld. Pickup et al (2001) menar att namnge en händelse eller relation som våldsam är ett starkt maktmedel för att försvaga och förstöra den makt som de våldsverkande männen har. Vidare skriver författarna att det är viktigt att kvinnor som lever under våld kan förstå och definiera det som de utsätts för som våld. Ellsberg (2000) refererar till en hälsostudie som utfördes i Nicaragua som visade på att 49 % av kvinnor i fertil ålder hade hört ett informationsmeddelande om våld på tv eller radio. Ellsberg menar att det är troligt att dessa meddelande haft stor betydelse för kvinnor som blir utsatta för våld genom att indikera att våld inte är acceptabelt samt att det inte är ett privat problem. Enligt min mening kan dessa meddelande även ha bidragit till att kvinnor kan definiera det som de utsätts för som våld. Att verksamheterna definierar våld likadant tror jag underlättar arbetet i denna fråga, speciellt när det handlar om att utgöra politiska påtryckningar samt att sprida information om mäns våld mot kvinnor till samhället i stort.

Pickup et al. (2001) delar in det sociala stöd som ges till kvinnor som överlevt våld i ett kort perspektiv samt stöd i ett långt perspektiv. Denna indelning kan även göras när det gäller det arbete som kvinnoorganisationerna i denna studie bedriver. Samtliga kvinnoorganisationer

erbjuder kvinnor som överlevt våld rättsligt stöd, något som Pickup et al. ser som ett viktigt stöd i ett kort perspektiv. Organisationernas arbete med att erbjuda kvinnor stöd i att komma över de fysiska och psykiska konsekvenserna av våld är ett ytterligare exempel på stöd i ett kort perspektiv. När det gäller stöd i ett långt perspektiv tar Pickup et al. upp att möjliggöra för kvinnor att tjäna sina egna pengar samt att utbilda sig för att på så sätt göra deras förhandlingsposition i familjen starkare. En kvinnoorganisation i denna studie arbetar mycket med att möjliggöra för kvinnor att utbilda sig, bland annat genom att erbjuda kvinnor lån för att de ska kunna fullfölja sina studier. Flera verksamheter i denna studie arbetar med att sprida information om mäns våld mot kvinnor samt om kvinnors rättigheter, genom till exempel kampanjer eller i gruppverksamheter. Mansorganisationen arbetar med att informera män om kvinnors rättigheter då de menar att männen måste förändras om mäns våld mot kvinnor ska kunna upphöra.

Jag blev till en början förvånad över att så många olika professioner fanns representerade hos kvinnoorganisationerna, så som psykolog, advokat och sjukvårdspersonal. Kvinnoorganisationer erbjuder bland annat preventivmedelsrådgivning, psykologhjälp, undersökning av läkare samt juridisk hjälp. Kvinnor har även möjlighet att hos vissa kvinnoorganisationer köpa läkemedel till rabatterade priser. Dominelli (2006) menar att skapandet av feministiska hälsocenter har utmanat områden som är uppbyggda på manliga erfarenheter. Kvinnor får på detta sätt tillgång till samhällsliga resurser, som till exempel sjukvård, på ett annat sätt än tidigare.

Samtliga verksamheter uppgav att de på ett eller annat sätt arbetar preventivt. Flera verksamheter ansåg även att det preventiva arbetet var det bästa och effektivaste sättet att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det vanligaste var att på olika sätt försöka höja medvetenheten hos olika grupper i samhället. Dels kring kvinnors rättigheter och dels genom att lyfta fram mäns våld mot kvinnor som ett problem. Enligt mig är det preventiva arbetet enormt viktigt för att på sikt få ett samhälle utan mäns våld mot kvinnor. Dock är även arbetet här och nu för kvinnor som blivit utsatta för våld viktigt. Jag ser därför en risk i att det preventiva arbetet tar för mycket resurser från detta arbete. Det kan även vara så att det är lättare för verksamheterna att få bistånd till preventivt arbete än till arbetet för att förhindra våldet här och nu för kvinnor som utsätts. Dock går det inte att säga utifrån resultatet i denna studie om detta arbete sågs som något självklart och därför inte lyftes fram på samma sätt som det preventiva arbetet under intervjuerna eller om detta arbete fått stå tillbaka något till följd av att verksamheterna arbetar mer preventivt.

Jubb och Izumino (2002) samt några av verksamheterna som deltog i denna studie har lyft fram aspekter som familjevåldsenheten inte nämnde när det gäller deras arbete. Till exempel tar Jubb och Izumino (2002) upp att den vanligaste metoden som familjevåldsenheterna använder sig av är förlikning mellan parterna. Andra verksamheter lyfte fram att bevarandet av familjen är det viktigaste för enheterna samt att de i många fall saknar resurser för att på ett tillfredställande sätt fullfölja sitt arbete. Ingen av dessa aspekter var något som framkom under intervjun med familjevåldsenheten. Jag skulle därför önskat ytterligare intervjuer med olika familjevåldsenheter för att få en klarare bild över hur de arbetar. Något som förvånade mig under intervjun var att allt uppgavs fungera så bra. Jag funderade kring om detta innebar att informanten verkligen upplevde att det gjorde det eller om hon inte ville säga något annat, dels på grund av att jag var ditskickad av högsta chefen (se metodavsnittet) och dels på grund av att jag kom från Sverige som länge haft ett samarbete med den Nicaraguanska polisen och varit involverade i uppbyggnaden av familjevåldsenheterna. Jag tror att dessa omständigheter gjorde att svaren påverkades.

Redan efter första intervjun insåg jag att det arbete som organisationerna bedriver stöter på en hel del motstånd, inte bara genom trögföränderliga strukturer i samhället utan även genom tydliga signaler från regeringen och kyrkan. Kvinnoorganisationerna, Mansorganisationen samt Nätverket tog upp förbudet mot terapeutisk abort som ett hinder i deras arbete och menade att detta var ett tecken på att regeringen var emot en frigörelse av kvinnan. Nätverket samt vissa organisationer nämnde att flera kvinnor aktiva i kvinnorörelsen står åtalade på oklara grunder vilket de såg som ett tecken på att regeringen motarbetade dem. En kvinnoorganisation menade att de blir anklagade från staten för att förstöra och splittra familjer genom sitt arbete. Att detta motstånd tycktes vara så stort förvånade mig. Lagstiftningen när det gäller familjevåld är omfattande och innefattar psykiskt-, fysiskt- och sexuellt våld, vilket enligt mig borde tyda på en medvetenhet och ett avståndstagande när det gäller mäns våld mot kvinnor från samhället i stort. Men antalet åtal är få och antalet fällande domar än färre (Jubb och Izumino (2002)). Flera av verksamheterna menar att det inte är lagstiftningen det är fel på. Några verksamheter lyfter fram brister hos polisen som bidragande anledningar. En organisation säger att polisen arbetar mer för upprätthållandet av familjen än ser till kvinnans rättigheter. En annan menar att en anledning till att kvinnor inte vill anmäla är att de under polisförhör själva blir anklagade. Nätverket samt en organisation hävdar att hela rättssystemet är korrupt, vilket bidrar till ett lågt förtroende för systemet hos kvinnor som därför inte anmäler.

Den här studien har inte, som tidigare nämnts, som ambition att vara heltäckande. Arbetet som bedrivs för att förebygga mäns våld mot kvinnor i Nicaragua är stort och omfattande. Studien hade som syfte att kartlägga en del av detta arbete med en förhoppning om att öppna upp för vidare forskning inom området. Då forskning kring hur arbetet bedrivs för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor i Nicaragua är bristfällig.

Av de kvinnor som deltog i Ellsbergs studie och kom från landsbygden var det ingen som hade sökt hjälp utifrån. Detta menar Ellsberg snarare visar på brist på service i dessa områden än kvinnors motstånd till att söka hjälp. (Ellsberg, 2000) Samtliga verksamheter som deltog i denna studie hade sina kontor i städer som är lokaliserade i den västra delen av landet. Det skulle vara värdefullt att titta närmre på hur den hjälp och service som kvinnor erbjuds ser ut i olika delar av landet. Till exempel vad det finns för hjälp för de kvinnor som lever på landsbygden. I denna studie blev det tydligt att staten i Nicaragua på flera sätt motarbetar organisationernas och nätverkets arbete. Det skulle vara intressant att utforska närmre hur detta påverkar deras arbete. Tillexempel ansåg organisationerna samt nätverket att terapeutisk abort skulle bli tillåtet igen men ingen nämnde att de ansåg att fri abort skulle införas i landet. Detta kan vara en strategi från organisationernas sida, en rädsla, eller så anser de inte att det ska vara helt fri abort. Majoriteten av verksamheterna som deltog i denna studie har varit icke-statliga. Det hade därför varit intressant att studera hur olika statliga aktörer/institutioner arbetar med denna fråga. Vilket ansvar staten tar när det gäller att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor. Vidare skulle det vara intressant att undersöka hur kvinnor som utsatts för våld upplever den hjälp de får från olika verksamheter. Enligt Ellsbergs studie är den respons en kvinna får när hon söker hjälp avgörande för hennes kommande handlingar. Studien visade även på att majoriteten av kvinnorna som blivit utsatta för våld inte söker hjälp utifrån, och att många inte får den typ av hjälp som de behöver. (Ellsberg, 2000)

Mäns våld mot kvinnor är ett stort problem i Nicaragua vilket gör att det arbete som verksamheterna i dennas studie bedriver är av stor vikt för alla de kvinnor vars livsutrymme blir begränsat på grund av våld eller rädsla för våld. Vetskapen om att de trots stora motsättningar är beredda att fortsätta kämpa för kvinnors rättigheter är för mig imponerande och inger hopp för framtiden.

Referenslista

- Cardoza, E. V. (2005). *Partner Violence during Pregnancy: Psychosocial factors and child outcomes in Nicaragua*. (Diss.). Umeå University: Public Health and Clinical Medicine.
- Collinson, H. (1990). *Women and revolution in Nicaragua*. London and New Jersey: Zed Books Ltd.
- Dominelli, L. (2006). *Women and community action*. Bristol: The Policy press.
- Dominelli, L. (2009). *Introducing social work*. Cambridge: Polity
- Ellsberg, M. C. (2000). *Candies in hell: Research and action on domestic violence against women in Nicaragua*. (Diss). Umeå University: Public Health and Clinical Medicine.
- Enander, V. (2008). *Women Leaving Violent Men: Crossroads of Emotion, Cognition and Action*. Göteborgs Universitet: Institutionen för social arbete.
- Fawcett, B, Featherstone, B, Hearn, J & Toft, C. (1996). *Violence and Gender Relations*. London: SAGE Publications.
- Freire, P. (1974). *Pedagogik för förtryckta*. Falköping: Gummessons.
- Gemzöe, L. (2002). *Feminism*. Stockholm: Bilda förlag.
- Gilje, N & Grimen, H. (1995). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalso.
- Hearn, J. (1998). *The violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. London: Sage.
- Hensing, G. (2004). *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: omfattning, hälsokonsekvenser och prevention*. Göteborgs Universitet: Socialmedicinska avdelningen vid Sahlgrenska akademien.
- Hirdman, Y. (2003). *Genus – om det stablas föränderliga former*. Malmö: Liber.
- Humphreys, J, Sharps, P & Campell, J. (2005). What we know and what we still need to learn. *Journal of Interpersonal Violence*. Vol.20 No. 2. p.182-187.
- Jasinski, J. L. & Williams, L. M. (1998). *Partner violence: A comprehensive review of 20 years of reasarch*. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications, cop.
- Jubb, N. & Izumino, W. (2002). *Women and policing in Latin America: a revised background paper*. Hämtad 11 september 2009.
http://www.nevusp.org/english/index.php?option=com_content&task=view&id=69&Itemid=37
- Kelly, L. (1988). *Surviving sexual violence*. Cambridge: Polity.

- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur .
- Larsson, S. (2005). "Kvalitativ metod" i *Forskningsmetoder i socialt arbete* Larsson, S., Lilja, J. & Mannheimer, K. (red). Lund: Studentlitteratur.
- Mears, D, & Visser, C.(2005). Trends in understanding and addressing domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, Vol.20. No. 2, p.204-211.
- Nordborg, G. *Kvinnofrid: att förstå bakgrunden till mäns våld mot kvinnor och dess effekter*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Pickup, F, Williams, S & Sweetman, C. (2001). *Ending violence against women: a challenge for development and humanitarian work*. Oxford: Oxfam.
- Plans landrapport 2008 hämtad 11 september 2009. <http://plansverige.org/files/Landrapport-2008-Nicaragua-081028.pdf>
- Popple, K. (1995). *Analysing community work: its theory and practice*. Buckingham: Open University Press.
- Regeringskansliet, (2009) *Nicaragua* hämtad 11 september 2009 <http://www.regeringen.se/sb/d/2580/a/13965>
- Steen, A-L. (2003). *Mäns våld mot kvinnor- ett diskursivt slagfält: reflektioner kring kunskapsläget*. Research Report No. 131 from the Department of Sociology Göteborgs Universitet.
- Sundh, K. Turunen, P. (red). (2000). *Social mobilisering: om samhällsarbete i Sverige*. Stockholm: Nordsedts Juridik.
- Svalorna, (2009). hämtad 15 maj 2009. <http://www.svalorna.se/?q=node/804>
- Twelvetrees, A. (2008). *Community work*. Basingstoke: Palgrave Macmillan in association with Community Development Foundation.
- United Nations. (1993). *Declaration on the elimination of violence against women*. A/RES/48/104.
- Utrikesdepartementet (2007). *Mänskliga rättigheter i Nicaragua 2007*. Hämtad 11 september 2009.
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/080314/574b11f6244d420a8481c45b076d292e/Nicaragua.pdf
- Wendt Höjer, M. (2002). *Rädslans politik: Våld och sexualitet i den svenska demokratin*. (Diss). Lund: Liber.
- WHO, (2005). *Addressing violence against women and achieving the millennium development*

goals. Hämtad 11 september 2009.
<http://www.who.int/gender/documents/MDGs&VAWSept05.pdf>

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ Forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1.

Interview guide

1 Background information

Can you describe the organization that you work for?

How many employees are you?

What education is required?

Non Profit or profit workers?

What previous experience/education have you got?

For how long have you been working there?

2 What is violence to you?

Can you give some examples?

Physically, psychically, harassments, controlling behaviour, sexual violence, violence within the marriage, rape within the marriage.

Are there situations when violence is justifiable? Ex.

What do you think, to you believe that your opinions correspond with the opinions that exist in the society?

Do you believe that there is a difference in what your organization considers is violence and what the rest of society considers is violence? In what way?

What does the law say is violence, when is it a crime?

3 How does your organization work with men's violence against women?

Do you work with the women the men or both? Can you describe your work? How can a day at work look like?

Do you use any methods in your work? Like repulse, IDAP

Do you believe that it's possible to continue a relationship where violence has occurred or is it necessary to break up? Do you believe that there is any contradistinction between what is best for the women and what is best for the men? (Bad for the men to be abandoned but good for the women?)

Do you work with the children in the families where violence occurs? How or why not?

Do you work with changing norms in the society? Empowering the women, economic help to leave the men, changing legislation.

Would you say that you have a gender perspective in your work, in that case how?

Shelters for women?

Document the injury, photograph it etc, do you report to the police, and does it leads to a trial?

Do you cooperate with anyone else, like the police, healthcare? How does this cooperation look like?

4. Strukturella förutsättningar

Do you believe that there are barriers in the society that prevents you from practice your work?

Gender roles, poverty, ideology that supports violence

Which factors effects the prevalence of violence?

5. Future

Do you believe that it's possible with a society where men's violence against women don't exist?

How do we come there?

What is it that makes it impossible?

6.

Is there anything else that I haven't asked about that you find important and would like to share with me?

Bilaga 2

University of Gothenburg 2009-02-20

To whom it may concern

I am a Swedish student who is studying Social Work at the University of Gothenburg. This spring I am going to write my final thesis. The thesis aims to look at how the work against men's violence against women in close relationship, is performed in Nicaragua.

I am going to be in Nicaragua during March to collect information. I wish to deepen my knowledge in this area through interviews and observations.

The interviews will be conducted individually and last approximately 1 ½ hour.

A recording device will be used during the interviews and if needed an interpreter. I am going to follow the Swedish research ethical guidelines when collecting and writing my thesis. All information that comes out during the interviews will be handled strictly confidential. Participation in the interviews is on a voluntary basis and you can therefore choose to withdraw whenever you want.

I am looking forward to hear about your work in this area.

If you have any questions feel free to contact me on the address below

Best regards

Stina Hansson
stinahansson83@hotmail.com